КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ДАЬХЕННА РАПОРТ ЛУ НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕНО:

КХОАЧАШЪЯЬЙ ПХЕ ШЕРА ПЛАН!

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте
Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР
Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(С В Е Т)
Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 137 (4420). | ШОАТТА, 14 ноябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА!

С. С. Апряткин, КПСС
Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь

ПАРТЕ XXIII съезда решенеш кховчаш а еш, болхлоша, инженераша, техникаша, Нохч-ГІалгІайчен берригача къахьегамхоша, мехка хьалха латтаче предприятеша дІадоладаь гІулакх хьал а даьца, шерра социалистически яхь йоарджаьй пятилетка ханал хьалха кхоачашьяран производства эффективность ма мотта лакхъяран. Яхь делаерий керттера девиз: «Пятилетка — 1970 шера ворхІлагІа ноябрь хьатІакхачалехьа». Цу патриотически боламера ийна бола стимулаш хилар Сийлахьбоккхача Октябра 50 шу дизаран В. И. Ленин вань 100 шу кизаран льча кийчонах. Цу исторически денойшта республика къахьегамхой накъабахар продукци хьаерен цунна реализаци ярен, къахьегама овсарал лакхъяра а кхьиола технико-экономически хьоахамаш тоадара а паччахьалкхен планаш тІехкхоачаш а янь.

Иштта, тахан а Даьхенга рапорт лу республика промышленноста къахьегамхоша промышленни производства берригача боарамен продукце керттера тайпаш арахецарен даьхьера пятилетка задани октябрь бутт боаш кхоачашъяь хиларах.

Пхе шера промышленни продукци заданегІа 60.5 процент дукхагІа яккха лаьрхІа хиннача, 63,4 процент дукхагІа яьккхай. ЦукхагІа йолча предприятеша Іалаш хьалтІаккхета продукци керттерча даькъе къахьегама овсарал лакхъяра четах хулийтинга. Къахьегама овсарал ерригача промышленносте 40,2 процент лакхъенний пхе шера.

Ду коталоне къаьгга хьахьож мехкдаьтта промыслай, заводий, фабриккий болхлойн специалистийн лакхъенна къахьегамен творчески активаш. Из котало шоай коллективаш халкъа боахама план кхоачаши тІехкхоачаши яра кхетамца тІаерзаеш йолча партийни, профсоюзни, комсомольски организацей организаторски политически балха боарам лакхбенна хилара дола тешал да.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра дукхахача тьале лоницъетал даьл экономически реформа. ХІанз практически республикерча берригача керттерча доакъошен предпонятешен планированея экономически стимулированея кердача тьаламка болх бу. Боахама реформа дикка тоадьяь предприятей балха экономически тьоккамаш. Белгала аьча, продукци хьаерга дІабода мах лохбарах пхе шера 9 миллион гаргга сом кходаьь, хІаьта планал совгІа баь пайда 60 миллион сом гаргга ба.

Промышленноста къахьегамхоша даьха толамаш дукхагІа йолча коллективаша, дукха эзараш болча производстве хьалха латтарашен новаторашен хьийгача бьих латт. Пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра фонеа юкъе доккха лакъа льацад Ленина орден леладеча «Грознефть» объединене предприятей коллективаша.

Кхиъа и шера республика мехкдаьттахоша халданза лакха хьоккамаш даьхад, хІаьта укх шера 20 сентябре мехка рапорт деннад мехкдаьтта даккхара пхе шера план кхоачашъярах. Укх шера 20 миллион тонн мехкдаьтта доаккхаш ба республика мехкдаьтта доахараш. Мехкдаьттахой из къахьегама толам дукхагІа хьалуш хургба, нагахьа санна 1960 шера республика дерригa даьккха мехкдаьтта 3.3 миллион тонн, хІаьта 1965 шера даьккхар 9 миллион тонн гаргга мара ца хилар загалехача.

Хьокхамаш эггара дикагІа да пятилетка 1970 шера 27 августе кхоачашъяьча «Старогрознефть» НПУ, цхьоалагІча сентябре кхоачашъяьча «Горскнефть» НПУ коллективай. ХІаране къаьстта леладеча яхье белгалбаьннаб бурувзетта мастераш Л. Д. Олейников, В. Д. Тамазов, бурувлеттар Л. К. Чилиев, мехкдаьтта доаха операторашн мастераш И. И. Круглов, С. П. Куксин, Н. Чимазов, В. Г. Третьяков, мастер М. В. Торий, дукха кхыбараш.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме хьалха латтарий мутІарашка этта йолх «Грознефтехимзаводы» объединене предприятей коллективаш а. Цар 40 процент совгІа лакхбаьб мехкдаьтта юкхьанца чакхдаккхара боарам, хІаьта сентябре—октябре кхоачашъяьй бензинаш, дизельни доагар, машиндаьтташ, синтетически этилови спирт, фенол, полиэтилен даккхара пятилетка задани.

Мехкдаьтта чакхдоахараша пхе шера планал совгІа массехк миллион тоннал тІех мехкдаьтта сийрха продукташ льхай, къахьегама овсарал 1,5-зза лакхъяьй, планал совгІа 13,5 миллион сома пайда баьб. Цу доллача хІамаша новкъостал даьд республика промышленносто пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра.

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятей коллективай къахьегама овсарал иштта сиха лакхъяра дукхача даькъе новкъостал даьд укх шера юкъекхаьа йоалаьча щекински экспериментo. Производства объем лакхъенна йоллашехь алхха нйс бетта пар мукьвалийтаб 538 саг. Уж мах шоай специальностанка хьежа кхыча доакъошка балха бахийтаб.

Хьокхамаш дох ца долийташ біубепнагІа болх бу карарча пятилетках Грозненски химически комбината, В. И. Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача завода, А. Шерипова цІерагІча нефтемаслозавода, производственно-энергетически контора, «Нефтехимзапчасть» завода, кхыча коллективаша. Пятилетка кхоачашъяьй 20 гаргтача мехкдаьтта чакхдоахача установка, хІаьта иштта полиэтилен, фенол, ацетон доаккхача цехаша а.

Башха-дика производствени толамаш даьхад біаьш болча хьалха латтарашен новаторашен. Царна юкъе ба бовкхагІбола операторaш Н. Н. Ведерников, В. И. Фролов, А. С. Богданов, аппаратчица Н. Ф. Юровских, кхыбараш.

Промышленни производство лакхъялар гойтача цифранта юкъе кІезига даьза кхачаш машинашъечен металлах оатхадаш ечен заводий болхлошкен специалисташкен. Лакхача темпаегІа из алкъа дегІаухаш хилар хьахьокх пхе шера цо арахеца продукци шозза гаргга дукхагІа хиларо. Цу пятилетка шерашка планал совгІа миллионаш сомий мехка мехкдаьтта оборудовани, аппараташ, прибораш, гаражни техника, тракторни прицепаш, медицински инструменташ, кхыйола изделеш кхоачарьяь мехкага. «Красный молот» заводо лоацача хана Іоха а даь арахеца доладьяд мехкдаьттахоша лаьрхІача чоалханеча техника массехк тайпа.

Машинашъерех эггара хьалхарчарна, 15 октябре, рапорт деннад «Электроприбор» завода коллективо производства боарамта диллача пхе шера программа кхоачашъярах. 1965 шерана нийсйича производства боарам укхаза 13,7-зза лакхбеннаб. Потребителаш чІоагІа хоатташ я завода продукци — электрографически капировальномножительни машинаш.

Октябра цІей тІаккхачаш пятилетка задани ханал хьалха кхоачашъярах рапорташ деннад кхыча предприятей коллективаша а. Цу даькъе индивидуальни баракъаш тегача фабрика, «Чечингстройтранс» транспортни объединене, Грознески локомотивни депо эксплуатаце цеха, чІагІбар доаккхача предприятей дукхача коллективаша.

Парте областной комитето, республика Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето баркал оал шоай дехкараш кхоачашдаьчен пятилетка заданеш 1970 шера 7 ноябрь хьатІаотталехьа кхоачашдаьчен коллективашта а берригача къахьегамхошта а, лоаца боаккх царна КПСС XXIV-ча съезда сийна лелагча социалистически яхье къахьегама керда коталонаш яхар а лоаш.

Цхьабакъда, ерригача промышленноста къахьегамхой котало мел йоакха яле а, вай уйла тІа ца ерзае йиш яц нийсйича кхоачамбоацарашта пайда эцанза йолча резервашта. ЧІоагІа халахете а, вай хІанз а йолаш я шоай планаш дукха ха хьалхагІа лена кхоачаш ца еш хьайоагІеш боахама гІулакхий результаташ біарчча хьайннача лохьеши йола предприятеш. Масала, даь шеран итт беттан планагІа йоагІачул 36 миллион совгІча сома мехка продукци шоай иза елачул кІезигагІа еннай тІехьашсачь коллективаша.

Дукха предприятеш а производственни мощностех пайда дигагІа эцара, къахьегама овсарал халденза лакхъяра, арахеца продукци мехка зарегІен дикагІен хилийтара де лезар ца деш. Дукхача предприятешка, къаьстта а машинашъеча, яйгача, кхачан, хьу чакхйоахача промышленносте мулгаца деш йола балхаш дукха хилара керттера бахьан да доархІамегІарчен гІонна йолчен процессашта механизаци автоматизаци шортига яр.

Экономикана доккха зе лу балха ха сов дукха йоаяро, цу даькъе прогулаша а.

Дукха ха йоацаш ерригача предприятешна ходдамболлаш хоза гІулакхаш чакхдала оттадаьд. «Производство резервах пайда дигагІа эцарен халкъа йоахаме экономе режим чІоагІъярен тьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо кхоачашдара.

Партийни организацейн ерригача общественностен дехкар да белгалаьь мероприятеш чакхъяхар, халкъа рузкъан хьурмат дергдолча уйлаця хІара къахьегамхо хьалхевар, къахьегамн материальни средствашн кІезигагІа дІа а ухийташ дикагІа йола результаташ яхара хадданза йоайхо яр.

Ерригa резерваш хьагучалкарон царех бизза пайда эцарон йиш хулийтаргья пятилетка тІехьарча шера план а КПСС XXIV-ча съезда сийна тІайнйца декхараш а толаме кхоачашде. Шу чакхдала юхейнсар дукха ха яц. Леза да хІара сахьат. Белгалдоакхаргда вай шера план массе а хьокхама кхоачашье дерригa доакъош меттал, хІара предприятие а дейхарийна хилар. Цунна хьхьана керда, ийсlагІа пятилетка дика дІайоладенга а хургда цунах. 1971—1975 шерашка керда, лакхагІа йола рубежаш яха езаш ба промышленноста къахьегамхой.

Дерригa доакъош сихача темпаегІа дегІаухаргда, цхьабакъда, укх пятилетке а санна, хьалхара дакъа кхоачаргда мехкдаьтта даккхарген мехкдаьтта химеген, машиностроенега, металлообработкага. Кердача пятилетка планагІа 1975 шера 25 миллион тоннага дІаккхача дезаш да доаккхаш дола мехкдаьтта, хІаьта попутни газ — 8 миллиард кубометрга кхоачаргья.

Мехкдаьтта дахара темпаш лакъяра «Грознефть» объединене мехкдаьтта промышленни запасаш хІара шера 40—60 тонн алсамъяхаза даргдаш вай. Цу гІулакха дІаьхо а, цхьабакъда, шоза дукхагІа леха деза кІоарга доалла мехкдаьтта тІоанаш, шо ма арра Іоаве еза 5—7—10 эзар метр кІоарга скважинаш яхара техникен технологи, сихагІа эксплуатаце дІатеха еза мехкдаьтта доала керда моттигаш. Цунна дуказденна Шоажен Тийркен доакъий дІоаххала техка даза деза тІехьа а юкъе йоазм дала мезозои тІоанаш. Тахка деза «ІаьрІжача лоамий» районе мезозоен палеозоен тІоанаш, тахка деза доакъашта юкъерча кІаьдашкарен Тийркал дехьарча шаьрача арарен мезозоя тІоанаш.

Мехкдаьтта доахача промышленностен мехкдаьтта гІишлошъеча организацейн болхлоша а иштта лоацача хана хьалхьа дикка еза попутни газ гулъярен цунна утилизаци ярен система, газ йоагаш латта дерригa алаш дІадоале деза.

Мехкдаьтта чакхдоахарий декхар да мехкдаьтта чакхдаккхара шоалагІа процессаш юкъейоалаяра чотах автомобильни бензинийн дизельни доагорен дикал лакхъяр.

Кердача пхе шера хьалда заданеш йолаш ба гІишлошъераш, кхачан, яйгача, промышленноста, кхыча доакъой коллективаш, транспортен гІишлошъеча организацейн болхлой. Цхьабакъда, массане а юкъара цхьа декхар а да — производства эффективность ма могга айелген эггара хьалха Іилма-технически прогресса дарда тІа къахьегама овсарал лакхъелген Іалашдар.

Шеко яц, социалистически яхь лелаеш Іоаяьча опытах КПСС XXIV съезда сийленца накъавахара а Нохч-ГІалгІайчен экономика кердача пятилетке дІахо айяра а партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шерра пайда эдаргхиларах.

Республика къахьегамхой йоккха котало

КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяьй промышленни производства берригача боарамах продукце лоархІамегІара тайпаш арахецарах. Пхе шера производства боарам 1,6-зза совгІа лакхбеннаб, къахьегама овсарал — 40 процент.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр дукха лелаеча яхьера хьокхамаш эггара дукхагІа лакхдаьд мехкдаьтта доахача, мехкдаьтта чакхдоахача, мехкдаьтта химически промышленноста предприятей коллективаша. Ер шу чакхдалалехьа Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошкара планал совгІа мехкага кхоачаргья шиъ миллион тоннал тІех коачача доагора.

Республика юрта боахама болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга алат, шекара свекла, тхьамка, коартолаш, сом, комсаш, фуаш, тха доккхара пхе шера план. Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоарджаьй парте XXIV-ча съезда сийна.

(ТАСС).

ЦІаькха а котбаьннаб

Укх тІехьарча хана цхьа шу дІадихийтац Гудермесе района «Октябра 40» яхача мехкхаза коллективо толам ца беннхаш. Дуккхаза белгалбаьхаб уж Российски Федераце а вай республика а социалистически яхье хьожкара эттигаш яхарех.

Иштта сахи РСФСР Министрий Советах ВЦСПС-и нарара тела ЦІе байракхи 1,5 эзар сом ахчан преми оар царна.

ЧІоагІа хьинар айдина къахьийгар жожазхена укх шера а. Планал совгІа 700 тонн алат дехкад безхане пятилетка тІехьарча шера. Из цар вІашагІехьдаьннад кхаш ломдарена алата культурай хьуниьем дикка лакхберах. Укх шера хІара гектара тІара 33 центнер алат чудеххад цар а йоалах лаьрхІачул 3 центнер дукхагІа. Къаьстта дика хьийнъер уж культураш йоа. Висаева бригада.

Алата культураш хиннакха чу а йіша паччахьалкхен заданеш дикка тІехкхоачашъярах дІадахачи шера сина байракх безхаш юта а ютая ета а 1,5 эзар сом преми еннай безхама коллективна.

Л. ЧЕТВЕРИКОВА, агроном.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН КНИЖКА ТІА ЯЬХАЙ

Съезда хьалха яьрахача социалистически яхье производственни хьокхамаш лехдарехя Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизале хьалххагІа бархІлагІча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъярахи профессиональни союзий Нохч-ГІалгІай областной совета Президиумо къахьегама сийлен Книжка тІа яьхай:

«Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлени;
«Горскнефть» мехкдаьтта-промыслови управлени;
Ленина орден лелаю «Грознефть» объединени;
«Грознефтехимремонтстрой» трест;
Ленина орден лелаеча № 7 йолча специализированни треста Грознески монтажни управлени;
«Юмонтажавтоматика» треста Грознески специализированни управлени;
Бытовой гІулакхаш дара министерстви ремонтно-гІишлошъяра управлени;
«Чечингушводстрой» гІишлошъяра управлено № 3 йола дІа-ухка уха механизированни колонна;
«Чечингушводстрой» гІишлошъяра управлено №4 йола дІа-ухка уха механизированни колонна;
ХІамаш тегача производствай Грознески объединени;
«Электроприбор» завод;
«Нефтегазпромавтоматика» хьаьстача проектно-конструкторски бюро опытни завод;
«Нефтехимзапчасть» завод;
«Чечингстройтранс» автотранспортни объединени;
«Чечингушводстрой» гІишлошъяра управлено автотранспортни контора;
Грознески «Горэлектросеть»;
Грознески механизированни лесхоз;
Шелковской механизированни лесхоз;
Грознески чхьагІара-коньякий комбинат;
Каргалински чхьагІара завод;
Наурски чхьагІара завод;
«Советская Россия» яха совхоз;
«Ассинский» сома-баьцдарий совхоз;
Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;
Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз;
«Гойтинский» совхоза комплексни сома-баьцдарий бригада;
«Росховторг» яха база.

Ерригача республике йоазъя я Суженски района Кирова цІерагІча колхоза доярка, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Рыбалко Мария. Коммунист йоа. Рыбалко хІанз ше болх беча ферме доаркалла йоле итт шу даьннад. Цу юкъа цхьа шу дІадехийтадац цо шийн доахана группагара шура тІехкхаре план а социалистически декхар а кхоачаш ца деш.

Шурийна меттал нала а белгала де Марийй группера доахан. Ше чІоагІа кІеьдъенна яле а біехбенна етт біаргебайча из цІен ца беш цІайодац доярка.

ХІара бежан, сог санна, шийн оамал йолаш да, нагахьа санна доярка из теркал ца дой эттуе баргбац цун. Из дика кхатадеча Марияс даим шийн доахана оамал зув, цунга тьовкха царна гІулакх доаттаде гІерт.

Ферма кІезига бац къона доаркаш, уж даим цІи козача доаркана уйлуя хул. Цхьаькха хІама дац гоззача доарка царех лочкъадаь, цулуша сий ду цул къоначар.

ХІанзса шера план кхоачашъяьй колхоза ферма, хІаьта йоа, Рыбалко къоахамаш кхаь квартала итогех республике эггара лаккагІа хилар. ХІара Іаттагара йиъ біеь килограмм шура ыякхай — иззал шура йоаккхаргья дина дар цо юбилейни шера тІайнйца декхар а, хІаьта шера план 3200 килограмм я.

Шийна хІаназалца карагІдаьннача кхоачамбаь Іе дага яц коммунистиа Рыбалко Мария. Кастта хургйолча КПСС XXIV съездах болла хоам хьекхоачашдеть керда лаккагІдола деккар тІайнйцар цо, укх шера хІара Іаттагара йоаккха шура 5000 килограммага дІакхачийта дага я из. Цу тайпарча Іалача хьожхьега хІанзалца вай республикера цхьаккха доарка кхаьчаеце а, ше дина дош кхоачашде дага я Мария. Вай теш цо из толам боаккхаргхиларах.

Сурта тІа: доярка Рыбалко Мария.

С. ХАКИЕВА сурт.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПАЛАТАЙ КОМИССЕШКА

СССР Лакхехьарча Совета ергІан сесси кийчъярца дувзаденна 12 ноябре Кремле цхьаьна заседани хилар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советен Къомий Советен планово-бюджетни комиссей, кагирхой гІуллакхашта йолча комиссей, отраслеви комиссейн Іалам лоралара йолча комиссейн викалий.

Заседане дакъа лаьцараша ладийгІар СССР Министрий Совета Председатель заместитель, СССР Госплана председатель Н. К. Байбаковех СССР финансий министра В. Ф. Гарбузовех СССР Лакхехьарча Совета ергІан сессе дІачуйла езача, хьатІадоагІача шера СССР халкъа боахама планех бюджетех проектай лакхехьа аьча докладашка.

ШАРЛЬ де ГОЛЬ ТІЕХХЬАРА СИЙ ДЕШ НАКЪАВАККХАР

ПАРИЖ, 12 ноябрь. (ТАСС). Франце столице тахан официальни церемони хилар инарал де Голль кхалхарце дувзадения. Нотр-Дам яхача соборе цу церемоне дакъа лаьцар Французски Республика президента Жорж Помпиду, премьер-министра Жак Шабан-Дельмаса, правительства членаша, Франце общественноста дукхача викалаша.

Церемоне яр СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный керте латта Советски Союза делегаци.

Шарль де Голль тІехххьара Іадика юкъа цхтача гулбеннабар паччахьалкхенаштен правительстваштен керте латтараш, дуней тІарча 80 совгІча мехкара сийлахь викалаш.

СОВЕТСКИ КУЛГАЛХОЙ ФРАНЦЕ ПОСОЛЬСТВЕ БАХАР

ГІорваьнна Франце паччахьалкхени политически деятель, антигитлеровски коалице кулгалхоех цаІ, хьалха хиннa Франце президент инарал Шарль де Голль кхалхарца дувзаденна Москверча Французски Республика посольства тІа ягІа паччахьалкхен байракх Іочуэзай.

...12 ноябре Іуйрийна посольстве бaха хилар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский. Царца цхьаьна бар СССР Министрий Совета Председатель заместителаш В. Э. Дымшиц, М. Т. Ефремов, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов.

Цхьан минута вист ца хулаш соцарца советски кулгалхошен паччахьалкхен деятелашен сий деш дагавехар СССР-ан Францеца юкъера доттагІаллен бувзамаш дегІадоаладеча доккха дакъа лаьца инарал де Голль.

Инарал де Голль кхалхарца дувзаденна Л. И. Брежнева, А. Н. Косыгина, К. Т. Мазурова, Д. С. Полянске СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства, советски халкъа цІерагІа чІоагІа хала а хеташ кодам бир Советски Союзерча Франце посолага Роже Сейдагеи посольства дипломатически составагеи.

(ТАСС).

ТАСС ХОАМ

«ЛУНА-17» АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦИ—СИГАЛА

Космически аре таххара программага хьежжа 1970 шера 10 ноябре московска ханах 17 сахьат а 44 минута яьча Советски Союзе сигалъяхийтай «Луна-17» яха автоматически станци.

Сигалъяхийтара мaIан — станце тІара керда системаш шаьръяр а Беттах цунна гонахьарча космически арена дІахо Іилмаш тохкаш дар а.

«Луна-17» яха автоматически станци Беттагахьа яхай Лаьттан искусственни спутника орбата тІара, лаьрхІачоа гаргга болча траекторе тІа хьийнай из.

11 ноябре московска ханах 9 сахьат даьча Лаьттана 130 эзар километр гаьна хьийнар станци. Телеметрически информаце даннегІа, станце тІарча системашен агрегаташен боарамагІа болх бу.

Станцега хьежаш цун координаташ белгалъеши я лаьттан тІара команднo-бустамий комплекса а Советски Союза астрономически обсерваторей а радиобустамийа оптически средстваш.

Іочуухача информацена обработка ю координационно-вычислительни центро.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТОАДЕ КАГИРХОШТА ТIЕМА-ПАТРИОТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЛУЛГА

Вай мехка кагирхой общественно-политически вахаре лоархIаме еръбтия яр ВЛКСМ XVI съезд. Цига къамел дина КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева кагирхошта коммунистически кхетам балара дакъе дIахо йоллача хана комсомола, партийни организацешта хьалхашка латта декхарш белгалдир.

Уж документаш ше дешна кагирхошта юкъе беча кхетама балха ларде лувц тха района партийни организаце.

Кагирхой шоай Даьхе езаш кхебара боккхача лоархIаме да КПСС турпала цаьхьа, халкъа революционни, тIема, къахьегама традицешта шерра пропаганда яр. Из теркал а деш тоабаьб района партийни организаце кагирхошта тIема - кхетам балара болх.

Кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара дош каст-каста дувца уттаду райкома бюро, райисполкома заседанешка, ВЛКСМ райкома пленумашка.

Из дош дувца кийчделу цу хьакъехьа Iоаьча опыта анализи обобщени ю оаха, бюро тIабийхе хул предприятей кулгалхой юкъьяцарча парторганизацей секретараш. Цул тIехьагIа яь бюро решени юкъьяцарча парторганизацешка юви. Цу гIулакхо тоъал айбу кагирхошта юкъера кхетама болх. КПСС райкома бюро укх тайпара дешаш дийцад. «Ленински тIехьалеrна пропаганда еш «Знание» общества баьча балхах», «В. И. Ленина 100 шу дизара хетаь спорта тIема-технически тайпах, района V спартакиада кийчьярахи чаккхъяккхарахи», «Советски патриотизмах», «Октябрьски района къахьегамхошта юкъерча доттагIала пропаганда чIоагIъяра де деварех», кхыдараш.

Цул совгIа укх шера исполкома заседанешка а дувца уттадаьд кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара дешаш. Масала, ужаш да: «Грознефтеразведка» треста бурувдеттача конторе, опытни завода предприятешка, «Нефтегазпромавтоматика» завода проектно - конструкторски бюро спортивно - массови физкультурно - могашаллен болх вIаштIехьбаккхарах», «Электромеханически заводеи Грозненски локомотивни депои кагирхой Советски Эскаре гIулакх де кийчбарах», иштта кхыдараш.

Цу масалашка къаьста белгаду кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара дош тха района партийни организаце теркалделга. Иштта белгалде доагIа «Знание» общества районни организаце цу леша тIехьарча хана дикагIа терко елга. Иштта 1969 шера тIема - патриотически тематиках 390 лекци дийшай лекторашa, хIаьта укх шера ийс бетта — 376. ДIадахача шера цу хаиата диллача 90 лекци совгIа хул уж.

Лекцеш дукхагIа еларна цхьана цар идейни чулоацам а дикагIа, бIаьхегIа хулаш боагIа, вай лахьа айхха ювзаш чаккхьовл уж: документальни журналаш хьумц, тIема ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдоах.

Кагирхошта патриотически кхетам балара балха къаьстта дукха карагIдаьнад массехк шу хьалхи Н. К. Крупская цIерагIча культура Двореце вIашагIъеххача Грознерча машинашкъахой революцей, тIемен, къахьегамен сийлен музейна. Цу музее тха района хьалха тел Грознерча ерригача школай дешархой хинаб. Музея разделашка кагирхошта кхетам балара балха боккха лоархIам бола материалаш я. Укхаза чакхдоах Грозне хиннача 100 ден тIемай доакъашхоштa, Советски Союза Турпалашца хула вIашагIкхетараш, иштта кхыйола мероприятеш.

Комсомолцашта кагирхоштем тIема - патриотически кхетам балара болх тIема доакъошца, райвоенкоматаца, ДОСААФ комитетаца айхха бувзам а лоаттабеш чакхбоах оаха.

Грознерча локомотивни депо вагонни депо, электромеханически опытни заводашка вIашагI а баьа боах беш я ДСО «Локомотив», ДСО «Труд» хьалхарча тIема кийчои пункташ. Цу предприятешка традици а хиннa дIаттад Советски Эскаре торжественно кагирхой новкъбоахилга, гражданскии Даьй-мехка тIемен ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдоахилга. Цхьан шера района комсомольски организацешна уж тайпа 150 вIашагIкхетараш, сайренаш, сбораш чакхьдай. Электромеханически завода кагирхой шоай подшефа тIема подразделене кьонача бIухоша присяга тIаьцача хиннаб, дIа - хьа ухаш концерташ хел.

Района кагирхошта хьинаре дакъа лоац республика тIема къахьегамен сийлен моттигашка гIолла ена экскурсешка. ТIемаз летчик-истребитель, Советски Союза Турпал А. К. Караев воашца а волаш КъилбаседА Кавказа гражданскии Даьй-мехкен тIемай сийлен моттигашка гIолла автомотопробег яьй цар. ХIаьта локомотивни депо кагирхоша балхах мукъаболча хана даьккхача ахчах Даьй-мехка тIем тIа байнача бIухошта обелиск оттаяьй, № 53 йолча школа дешархой дика хьож Грозне 12 участке хIоаьа балхара, шерра иа йовлача хьал латтача каниша. Ийс эзар декарх юкъе а воагIаш. «Зарница» яхача тIема-спортивни ловзара штаб я райони болх беш. Кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара хетаь чакхъяьа мероприятеш дагаръе йоаш.

— Дика боркат долах формии а йоаш деррига вIаштIехьбаьккха кагирхошта юкъе беча балхах. Цунах хьахинар хIанзе гуш да тхона. Укх тIеххьарча шин шера тха районера Советски Эскаре тIабийха кагирхой шоай гIулакх замечанеш йоацаш чаккхдоахаш, боккъонца тIема говзалаш карагIъерзаш вIанхаб. Дукха письмош ух райвоенкоматага тIема подразделеней командирашкара уж хестабеш.

Кагирхошта кхетам луча баьха деррига шаьра да ала валлац со цунца. Цу хьакъехьа дукха кхоачамбоацараш нийслу, цхьайола хапонаш духьала увтт тхона. Цар бахьанаш техка а техкаш уж новкъара дIанха гIерт района партийни организаце а райисполком а.

Т. ЗИНОВЬЕВ,

КПСС Октябрьски райкома пропаганди агитаци отдела заведующи.

Яхье хьалха латт

КПСС XXIV съездах бола КПСС ЦК Пленума сецаш хиннача тIехьагIа къаьстта хьинар айденна къахьега йолабелар Грозненски тепловозникаш. Керда социалистически декхараш тIа а ийца, яхье яьлар цехий, сменай, бригадий коллективаш.

ТIаийна декхараш кхоачашдара ди тIехьа шерагIа яржаш латт тепловозникашта юкъе социалистически яхь. Пахадаш тоаю цар производства технологи, лохду кхоачашдеча балхага дIадодар, балха керда методаш лех.

КПСС XXIV съезд хьаелла дIа хьатIакхачалехьа планах лаьрхIачул совгIа дIа-юха бахьа лерхI тепловозникаша 400 эзар тонн халкъа боахача мухь. Цу юкъа цар кходе лерхI 400 тонн дизельни доагор. ХIана уж декхараш кхоачашдеш ба тепловозникаш.

Хьинар айденна къахьег цар парте аргIанарча XXIV съезда къахьегама совгIат кийчдара. ПхелагIча октябре кхоачашъяьй цар пхе шера план. Ер шоллагIа бутт ба тепловозникаша кердача пятилетка чотах мухь дIа-юха ихухьа. Пхе шера план кхоачашъяьчул тIехьагIа дукхьала цхьан бетта дена коллективо кходаь дизельни доагор 1400 тонн я.

Уж толамаш доахача хьалха латт коммунисташ, цар хьокхам тел массанена а. ДикагIболча производственникашта юкъе ва коммунист тепловоза машинист А. Г. Вартанов. Укх шера цо кходаь доагор 12 тонн да; хIаьта пятилетка йолаьлча дена кходаьд 66 тонн гарита доагор. Укх шера цо дIа-юха йига беза мухь тIабола поезд 47 я, царца планах лаьрхIачул совгIа дIа-юха бихьа мухь 20 эзар тонн я.

Доагор кходара даькъе дика толамаш даьхад пассажирски поезда машиниста коммуниста, коммунистически къахьегама ударника И. И. Ильязова. Цо укх шера кходаь доагор 16 тонн я, хIаьта пхе шера кходаьр 71 тонн я.

ХIара рейсах доагор кходу машинисташа, коммунисташа С. Бокова, В. Мельникова, Г. Потемкина Ф. Стрелкова, кхы дукхачар. Иштта шоай балха тIа хьокхам толаш къахьегаш ва токарь А. Аветисов, слесараш Н. Улыбин, Н. Духоборов, кхыбараш.

Массайолча участкашка, бригадашка хьинар кхо ца деш къахьег коммунисташа хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара. Царех дукхагIбараш рационализатораши изобретателаши ба. Царна юкъе ба коммунисташ ии. Серобабин, Рудик, Сердюк, кхыбараш. Цар укх шера кийч а яь производства юкъейихьай итташ рационализаторски предложенеш.

Г. АНОХОВ,

Грозненски локомотивни депо партокома секретара заместитель.

Кагирхой хьажкIаш чуэцаш ба

Назрановски совхоза - техникума комсомольски комитето «Ленинен партеи гIулакха тхо теша де да» яха Еррисоюзни Ленински зачет дIайолалуш белгалдаьхаб комсомольцийн кагирхойн декхараш. Юбилейни шера хьувкьаш чуэцача хьинаре дакъа лоацилга дийцар.

Комсомольски организаце бехкежам лакхбеннаб техникумах совхоз - техникум ярах. ХIана теоретически материал дика Iема ярал совгIа производствана практически доалде а ха деза. Ахкие кабола элат чуэцача хана совхоз-техникумо районе массанел хьалха кхоачашдир пачхьалкхенна элат дIадалара план Цунна хьажкIаш чуэцара форнагIбьинаб уж хIанз.

— Укх шера Iалама хьалаш дика дийнадац Назране, — йоах совхоза-техникума комсомольски организаце секретара Хаутиев Заьлмаха, — цудухьа ехкан йолаш дена цхьаккха сахьат доаде йинa яц хьахинна хьажкIаш чуийца даллалца, хIара эIамитача сага ха деза цо тIагIертта беча балхах КПСС XXIV съезда доккха совгIат хургхилар. Октябрь бутт чакхбьинаб. ХIара группой комсомольски организаце ба, болх тохкаш я хIанз комсомола комитет. Къахьегамо толамаш дахара аьржача яхье хьалхара моттиг Б. Э. Чабиева кулгалдеча шоллагIча курса зоотехнически группага я.

Цун группа кагирхоша массаза тIехкхеачашъю хьажкIаш чуэцара план. ХIара студенто 450—500 килограмм хьажкIа чуэц дийнахь задани 300 килограмм мара йоацача.

Из вIаштIехьдоал Б. Э. Чабиева кулгалдеча кагирхой группана юкъе комсомольцийна даим кхетама бола чакхбахарах, моральни а материальни а стимул балха юкъехахьарах. Къахьегама толамаш шерра дIаяхайкадора студенташта юкъе. Октябрь бетта 29 дийнахь ВЛКСМ 52 шу дизара хетаьча торжественни собране комсомола райкомо Сийлен грамота елар цу группана. — ХьажкIаш чуэцача цхьан группа толамаш даьхадар аьнна кхоачам хилац, — йоах Заьлмаха. Цудухьа боккхача лоархIаме да хьалха латтача группаца нийсъяла тIерташ кхыча группаша къахьеге. Совхоза-техникума студенташа дека новкъостал ду шоайта гонахь, ядача «Экажевский», «Октябра 40 шу» совхозашта а.

Шоаш хьажкIаш чуэцача доаха къахьегама толамаш кастта хьаелача парте XXIV съезда хетаду кагирхоша.

М. ЗУРАБОВ,

ВЛКСМ Назрановски райкома секретарь.

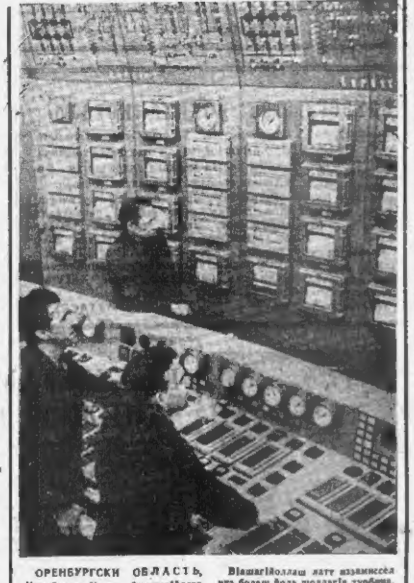

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ, Къулбехьен Урале йоккхагIйолча энергетически гIишлой — Ириклински ГРЭС-а гIишлошъерашен монтажникашен йоккха къахьегама котало яьккхай — обкатка а оттаяьй 300 эзар киловатт низ бола эггара хьалхара энергоблок.

ВIашагIйоллаш латт иззамассел низ болаш йола шоллагIа турбина. ГидрогIишлошъераша дош деннад ГОЭЛРО плана 50 шу дузаш из эксплуатаце дIаяла.

СУРТА ТIА: Ириклински ГРЭС-а управлене пульт.

Н. Кузнецова сурт.
ТАСС фотохроника.

Игаркера — дунен 35 мехка

Миллион кубометр совгIа сибирски хьу Енисей тIарча порто — Игарке гIолла дунен тайп-тайпарча мехкашка дIахьоргья укх шера океански кемашa. Итт шу хьалха йихьачул шозза дукхагIа я из. Енисей ха бассейне уллача Красноярски крайх Советски Союза лоархIамегIа йола экспортер хиннай.

Красноярски района материально - технически Iалашон управлене поставкай отдела начальника Евгений Ядыкина АПН корреспондентага дийцар:

— Енисейски СибарегIено хIанз кхоачашдеш шиь тайпа товараш дIакхухь дунен 35 мехка. Масса а хана кхухьаш хиннача хьунал совгIа, уж я мостови краняш хьахате, алюмини никель, графити цементи, дуга чуийдеча комбайнашта йола молотилкаш холодильникаш, хин тIара буксирош-толкачаша медикаменташ.

Аьлча укх пхе шера чухь, КПСС XXIII-ча XXIV-ча съездашта юкъерча юкъагIа, Енисейски СибарегIен экспорта объем кхоазза совгIа деглаьвай.

Жак КАЦЕР,

АПН корреспондент.

«КОСМОС-377» — СИГАЛА

1970 шера 11 ноябре Советски Союзе сигалъяхийтай «Космос-377» яха аргIан Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьча Iалман аппаратура дерригIа болх бу. Iочуухача информацеи обработка ю координационно-вычислительни центро.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ ЯЬККХАЙ

КПСС XXIV съезда сийна тIаийна декхараш кхоачашдеча лакха толамаш доах Грозненски маьхк еча комбината коллективо Октябра вIей тIакхоачача леношка юбилейни шера декхараш толамца кхоачашдарах рапорт делар цо.

Планал совгIа яра а хийца реализаци е езаш хинна продукци (маькха изделеш) 162 эзар сома маьхе хиннаяле, тIаналехьа реализаци яьр 164 эзар сома маьха я.

«Производства резервах пайда эцилга тоалареи халкъа боахаме экономе режим чIоагIъяреи» хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа белгалъяьха мероприятеш кхоачашъяра де лаьрхIача гIулакхех ца1 да храхьегама овсарле лаккхъяр. ХIаьта из тIехь-тIехьа лакхлуш латт. Планах 3 процент мара лакххъяла па езаш хиннача 10 бетта 3,3 процент лакхъеннай. Из бахьан долеш дукхагIа яраеха йиш хиннай промышленни продукци.

Продукцега дIабола мах лохбара къоасам лоаттабу комбината болхлоша. Цу даькъе а доах толамаш. Масала, продукци яраеяраш кIезигагIа мах дIабахийтарах, доагор, электроэнерги кхоирах, производственни доаца зенаш ца дарах хинна пайда 32 эзар сом да. ХIаьта из доаца къеста а еш ассортиментах маькха изделеш кийчъярах планал совгIа 25 эзар сом пайда баьб.

Араяехаш йола продукци дикагIеи ассортимент дукхагIеи хилийтара йоагIаш йола йоакхо ю комбината болхлоша. Масала, укх юбилейни шера ворхI керда изделеи араяхецаьга вIаштIехьбаьккхад. Царех я Грозненски сдобни, сдобни чIаьпилагаш, булочкаш, маькъа батончикаш, кхыдараш. ХIаьта пятилетка йолаелча денз ерригаш а араяйша маькхен вафельни керда изделеш шоаттъкъел совгIа я. Белгалдаьккха деза маькха изделеш шерагара шерага дукхагIа цхьоалагIеча толашагIча сорта хьоарах а еш хилар. Дахалга, чоч болаш хилара хьежна маькъаллоал продукци. Цунга хьежна хул пайда а.

КхоалагIча квартале овсаре къахьийтар коллективо. Республике кхачыни моттигерчеи промышленноста предприятешта юкъе аьржача социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхар комбината коллективо. Белгалъяьккха, йоагIа къаьстта дика къахьега А. С. Сороченко хьерте латта маькх еча пехи коллектива. Предприятена шера тола Ц1е байрах цунга я. Пхе шера задани кхоачашъяь а яьнна 1971 шера чотах къахьегаш а З. И. Лехновас кулгалду бригада. Комбинате дика болхлой дукха бале а царна юкъе а белгалбаха лоа массанел овсарегIа къахьега бод хьувр М. Т. Тофелюк, маькх йоттар А. Джабраилова, машинист Т. Угурчиева, кхыбараш.

Ноябрь бетта задани ханал массехк ди хьалха кхоачашъе дош деннад комбината коллективо. Цо из мишта кхоачашду укх масала хьехьокх. Укх бетта хьалхарча итт дийнахь планал совгIа 55 тонн тайп-тайпарча ассортиментах йола маькхабулочни изделеш яра, а хийца маькъалъьхай. Уж шоай толамаш КПСС XXIV съезда хетаду комбината болхлоша.

А. ТАРАКАНОВ.

Наьха къахьегам лорабе

Грозненски района совхозашка, колхозашка, юртбахама продукци йоавкхача кхыча предприятешка 12 эзар сагa ва болх беш. Цудухьа профсоюза райкома боккха теркам тIабохийт кхерамален техника боконаш лорара, инженерно технически болхлой бехкткхам лакхбара, къахьегама дисциплина чIагIъяра.

Цу хаькъе дукха мероприятеш чаккхъяьй районе. ТIеххьарча хана из болх кхоачашбара дукхагIа юкъеувз укхаза профсоюзни активисташ. Къахьегама законодательства, производственни унахцIеннои боконаш кхерамален техника норма кхоачашъяра тIахьожам, къахьегам лорабара йолча комиссейи общественни инспекторийи новкъостала лоттабу укх тIеххьарча хана профсоюзни комитеташа. ХIаьта къахьегам лорабара дешаш каст-кастагIа дуцц хIана болхлой комитетий заседанешка, профсоюзи райкома президиуме, пленумашка. Доккха новкъостал дир ца, дош кхоачашдеча укх шера производства культура лакхъяра кхайкаьча конкурсо а. Цу мероприятеша торо хилийтар совхозашкеи колхозашкеи кхерамален техника нормаш, къахьегам лорабара боконаш деррiгIа кхоачашъяра бехктохкам дикка лакхбе. Иштта, дIадахача шераца нийсдича, дукха кIезигагIа нийслу укх шера профсоюзни комитеташца дага а чIа бунлаш болхло а гIулакхера сагa администраце шийн лоIамагIа балхара дIаводаккхаш. Къаьстта гуш да из «Грозненский шурий», «Атагинский», «Старо - Юртовский» совхозий балхага хьежача.

КIезигIеннад боахамашка къахьегамхочун балха тIа дагадоацаш чов яр а. ХIаьта а белгалдаккха доагIа кхерамален техника боконаш лорара района цхьайолча боахамашка кIезига теркам тIабохийтилга. Цунна тешал ду къахьегамхочун балха тIа дагадоацаш чов яр моттигаш хIанз а нийслуш хилар а. Къаьстта цо латт из гIулакх «Ермоловский» Нохьоалагlча шурийн совхозашка, Ленина цIерагIча колхозе. Цу боахамашка цхьайолча наха човнаш хилар бахьан кхерамален нормаш кхоачам ца дар къахьегама дисциплина телхаяри хиннадар.

Каст - каста нийслу боахамий кулгалхоша къахьегама законодательства боконаш телхаеш а. Иштта цхьайолча кулгалхоша профсоюзни комитета сецамашка а ца хьожаш балхара мах дIабоах. Лоацца аьлча теркалдац цу кулгалхоша административни балха юкъе профсоюзни комитетама шерра дакъа лаца деза. Иштта, «Горячеисточненский» совхоза директора нов. Н. Конубака хет работникаша къахьегама комиссеца дага а ца воалаш шийн лоIамагIа моллагIа сагa балхара дIаваккха йиш я аьнна. ХIаьта цу тайпара из деш а ва из.

Болхло балхара дIаваккхара бахьанаш техкаш гучадоал, къахьегама законодательства боконаш шоашта ховшехьа цхьаболча кулгалхоша уж телхаелга. ХIаьта профсоюза комитета боконаш ца а лоархIаш, шийн авторитет лахъе гIертача кулгалхочунна хоьш дац цу гIулакхаца къахьегамхошта хьалхашка шийн авторитет цо йоаелга. ХIана аьлча боккъе йоацаш кулгалхочо болхара дIаваьккха сага юха балха оттаву. ХIаьта кулгалхочо боккъе а йоацаш балхара дIаваьккхача сага цо болх ца беш лаьккхача юкъа алапи дала дезаш а хул.

Вай республика юрта боахама урахлденна, профсоюзни организацено боккха теркам тIаухийт къахьегам лорабара, цу даькъе дукха квалифицировании решенеш, приказаш, указанеш хиннай. Цхьабакъда, уж кхоачашдара деррiгIа тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш кхы а нийслуш да къахьегам лорабеча кхоачамбоацараш. Из ца хилийтара цахаддаш къовсам лоаттабе декхарийла я боахамий профсоюзни комитеташ.

Х. ИСАЕВ,

Нохч - ГIалгIай облсовпрофа инструктор.

Грозненски химически комбинате фенола-ацетона лабораторе лаборантка я Лисицына Нина. ЧIоагIа чоалхаен бехктохкамеи болх ба цун бар. Из кхетадеча лаборантка дика кхоачашду шийн декхараш. 17 шу да цо вига бола бу. Цу шерашка ше Iоваь опыт дог раьза долаш дIалу цо шийн новкъосташта. Доазол араяьа дIадохьийтача фенолии ацетонии анализаш еш я коммунистически къахьегама ударница.

СУРТА ТIА: лаборантка Н. Лисицына.

С. Кугаев сурт.

ГОВЗА РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ

«Грознефтехимзаводы» объединене производственно - товарни контора рационализаторий группаца башха дика гIулакх карагIдаьннад укх шера. Хоьш дар, йолаш йолча технологех мехкдаьтта продукт кийчъеш хилча резервуарни боахамах кIезига пайда а ийбеш дукха электроэнерги дIаухийташ хилар. Из продукт кхыча тайпара, пайданегIа кийчъергйола наькъаш лийхад контора болхлоша. Къаьстта цу гIулакха уйла тIаяхийта къахьийгар рационализатораша А. Я. Гуменника, В. Г. Тишенкое, Р. П. Сытенкое, И. В. Литкина, П. З. Жукова, А. П. Деципкинае, И. Ф. Богачева. Цар кийч а яь балха юкъейоглаьча предложене аппаратурах дикагIа пайда а эцийташ дикка электроэнерги кховийт.

Массанел дикагIа, творчески къахьег Гуменник Александр Яковлевича. Мехкдаьтта чаккхдаккха инженер, химик-технолог ва из. Теоретически а практически а йIаьхий знанеш йолаш волча цо тхьаннел совгIа маьхера рационализаторски предложени еннай. Цар тIа цо долш электрообессоливающи, дегидрационни установкай мощностех пайда эцилга тоадерзи «Грознефтехимзаводы» объединене мехкдаьтта чакхдоахачи заводашта бедал дикагIа кийчъярен дешаш. Ала деза, хьалхагIа йоагIача тайпара дика кийчьлинар из продукци. Цудухьа дукха гIоа юхе а южаш установкаш ханал хьалха йохар.

Цахаддаш овсарал лаахьара наькъаш лехаш хьавоагIа Александр Яковлевич. Мамогта дукхагIа рационализаторaш юкъеуаз цо творчески балха. ХIаьта хьийга къа зехьа доавзар, аьттув баьлар цар. Нн. Гуменника, Геллера, Васильева кийч а яь балха юкъейоалаьча предложене электрообессоливающи установкай овсарал дукха хIама ца эшаш шоазза лакхъир. Иштта юкъьелар чеккдаьтта кийчдеча кхыча установкай овсарал а.

Нов. Гуменника лакьа ца доалаш ер ма1 йий аьнна маьхера предложена балха юкъейоалаьчи аьлча хари хургдац. Из юкъе а йоалаш цхьан установкана боконца реконструкци йир рационализаторашa В. И. Батаева, С. Д. Аразвиева. Мехкдаьтта хьаахара технологи эрганьккхар, низ болашагIа йола аппаратура оттайир, кхыйола хувзмаш дир. Из бахьан долаш установка овсарал цкъан ахаззел лакхъелар. Цул совгIа хулаш дола технологически зе 40 процент кIезиглелар.

— ХIана фу деш ва хьо а хьа новкъостий а? МалагIа рационализаторски арелложени кийчъю оаш, аьнна, хаьттар аз нов. Гуменникага. Цо жоп делар.

— Производстве массе хана кхоачамбоацараш хул. Хьагуча а доахаш уж дIалахар хIараве декхар да. Къахьегам аттача баккхара совгIа пайдане гIулакх а ма дий ца. ХIанз кхы а дикагIа, цIенагIа дола бензин, кхыйола компоненташ кийчъе торо хилийтара уйлаш еш да тхо.

Нов. Гуменникаца из предложени кийчъеш ба ии. Пасечник, Мальцев, Касьянов, Орел, Устенко. Из балха юкъе йихьачул тIехьагIа бензина, кхыболча компонентий дикал кхы а лакхагIа хиларал совгIа из араеца боарам а пайи ехи совбаргба, дукха ахча кхоадайтаргда.

Александр Яковлевич рационализатораша юкъе а дикагIа лоархIаш ва. Шиа гIулакх боконца довз цунна, цун теоретически практически знанеш йоккхий я. Мехкдаьтта чакхдахара говзал цо карайина дукха ха я. Ялхайтта шу даьнна мара ваьар из къахьега воалалуш. Юхьанца 1930 шера мехкдаьтта чакхдоахача цхьоалагIча заводе насоса тIеа оператора гIонча воалаш дIаболабу Александр Яковлевича шийн къахьегама наькъ. Цул тIехьагIа цо дежурни инженерагара установка начальникага кхаччалца лакхлу из. Шийн карарча балха кхоачам хилла знанеш йоллашехь пахаддаш лакхъю цо уж. ХIана аьлча цу ноча чоалханеча балха йола моллагIвар дукхагIа, кIоаргагIа хоиш хила еза. Из дика кхета а деш ше деш дар юкъах а ца дуташ заочно дешаш Грозненски мехкдаьтта институт чакхйоакх нов. Гуменника. Цул тIехьагIа бехктохкаме балкаш ду цо. Из хул «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора эрттера инженер. Цу балха тIа а доккхий гIулакхаш карагIдувла цунна. Къаьстта йоакхо цо цо производственни задани кхоачашъяра, рационализаторийн изобретателийн балха. Нов. Гуменника къахьегама боалаш мах баьб. Цун наькъа тIа ши орден лел — ца1 «Знак почета», шоллагIъар «За доблестный труд» яха Ленински Юбилейни медаль. Цул совгIа укх деношка цун 60 шу дизар белгал а доаккхаш ВОИР-а Нохч-ГIалгIай областной Совета Президиумо совгIат а луш баркал кхайкадир бакьволча рационализатора нов. Гуменника.

И. АЛЕКСЕЕВ.

Советски дуга леладерий Iилман база

Дуга Еррисоюзни Iилма-тохкама института керда Iилман комплекс хьалъе йолаьй Кубане, город Краснодара гаьна йоацаш. 800 гектар гарга дIалоацаргья административни корпусашa, лабораторешa, фитотрона. Iилман зоне хургья хий зехка экспериментальни участок, лаьтта искусственни хьесапе дIайха лоаттадеш йола микрочекаш.

Наха чубаха хьалъеча эггара хьалхарча зданена ларз еллай. Укхаза хьалъоттаргья школа, берий бешамаш, больнични городок, торгови центр а йолаш йола микрорайон.

Кубань хозахета хержаш дуга леладерий Еррисоюзни Iилман центр йиллара. Краснодарски крае дуга дIалувш 106,5 эзар гектар я, хIаьта Советски Союзе доаккхача деррига дугах кубаниашта хоагIача даькъа кхоач 30 процент. Укх гергарча шерашка Краснодарски водохранилище хьалъяьяьнначул тIехьагIа, цу маьхерча ялата культура производство дикка шерлургья.

1975 шерале дуга институт Советски Союзе йоккхагIйолча юртбахама Iилман центрех ца1 а хинна дIаоттаргья, дугана селекци яра, белгала аьлча, сихагIа кхачача цун сорташта селекци яра даькъе беш бола берриге Iилматохкамо болх вIаштIехьа а боахаш. Институт иштта мехкарча дуга дIалувча дерригача боахамаштен доазол дехьарча цхьаболча мехкаштеи элитин фу кхедеча кеттерча моттигех ца1 а хургья.

Юрий ПОНОМАРЕНКО,

(АПН).

TIEХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

БЕРРИГА НИЗ— ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА

Пхе шера план хиндa хьалха кхоачашъярай КПСС XXIV съезда сийленца вакъабахаран яхье баьккхача республика промышленноста болхлоша юбилейни шера дика къахьегама толамаш дьхахад. Продукцена реализаци яра итт бетта план 25 октябре кхоачашъхьй цар. Из бахьан долаш планах лаьрхlачул совгlа мехкарча хал къа боахама промышленни предприятей коллективаша аоахийца тайп-тайпара продукци изделеши 23 миллион гарта сома мaьха я, из хул шера тlаийца хинича социалистически декхарех лаьрхlачул 7 миллион дукхагlа.

Дlадахача шера хьалкарча итт беттачул 6,9 процент дукхагlа я укх шера цу юкъа реализаци яь продукци, хlаьта арахийцa товарни продукци 6,4 процент . дукхагlа я. Тlехкифтта продукци дукхалдолча даькъе къахьегама ов саеле лаьккъира чотах кхийттай. Къахьегама овсарле 6,8 процент лаккъеннай.

Парте аргlанарчa XXIV съезда кийна ярхкача социалистическ яхье хьалха латт В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене мехкдаьттахой коллектив. Мехкдаьтта даккхара пхе шера план 20-ча сентябре кхоачашъяьй мехкдаьттахоша. Хинал хьалха пхе шера план кхоачашъяьй «Электроприбор», СПКБ опытни завода, «Нефтегазпромавтоматика», «Индпошив» фабрика, швейно-производственни объединене, «Чечингстройтранс» автотранспортни объединене коллективаша, ниттa кхы дукхача цехий, участкай, мехкдаьтта чакхдоахача установкай коллективаша.

Дика къахьегама толамаш дахад дlабахача итт бетта мехкдаьтта - газойн управлене, Вознесенски газ чакхйоахача завода, химически комбината, В. И. Ленина цlерагlа Грознески мехкдаьтта чакхдоахача завода, Шалински аьшкбетойа изделейн конструкцейн завода. «Терек» фирма, Ассински консервни завода, кхьча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда, цхьайолча промышленни предприятей коллективаша эсала бу болх. Хlанз а тlехьа йолаш я тlехьаюса коллективаш. Масала, продукцена реализаци яра итт бетта план кхоачашъяьц 23 предприяте, цар бехкагlа пачхаьалкхенна дlа ца луш йиса продукци 8 миллион сома мaьха я. Мехкдаьтта аппаратурана, аьшкбетона конструкцешта реализаци яра, херх хьекха хьу кийчъяра, ардакх яккхара итт бетта план кхоачашъяьц.

Дукххача предприятеша кхоачашъяьц къахьегама овсарле лаккъяра задани а. Из план кхоачаш ца еш 23 предприяти я, царна юкъе я «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене, «Красный молот» завода, Малгобекски Гудермесски кирпичаш еча заводий, Аргунски комбината, мога гlирс беча фабрика, шекара завода, Грознески гормолкомбината, весоремзавода, «Художник» фабрика, кхьча предприятей коллективаш. Соахх хьалхарча итт бетта хиначул къахьегама овсарле лохъяьй 27 предприяте.

Цу масалаша къьгта хьахьокх пачхаьалкхен плани тlаийца социалистически декхараш кхоачашдара, къахьегама овсарле лаккъяра, производства резервех бизза пайда эцара хlара дената тlаrleртта къовсам лоаттабе безага. Тlехьаюсача предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша де дезар да нийсду кхоачамбоацараш дlадахар, шоай коллективаш хьалха латтарий мугlарашта юкъехийтар.

Шоай предприятей болх тоабора дешай кlезига уйла ю министерствашa, управленешa, объединенешa, тресташа. Къьестта ю лелабу из болх кхачан промышленноста, моттигерча промышленноста, наха бытови гlулакхаш деча министерства, промышленно-гlишлон материалий управлене.

Питалетка чакхьяла ши бутт гаргга ха мaьа дисаш. Цулуьа еррига коллективаш декхарийла я хьалхашха латта декхараш кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьега, хlара сахьатах, балха минутох бизза пайда эца.

Предприятей кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш декхарийла я болхлойн специалистийн къахьегам кхетамца вlаштlехьбаккха, пачхаьалкхен плани тlаийца социалистически декхараш кхоачашдара яхье кьнача коллективашта мел эше хьалаш lалашде. Керттера терхам тlабахийта беза къахьегама овсарле лаккъяра, шерра производствана юкъехьа еза боахаме расчет, чахалдаш тоаде доза технико-экономически кьокхамаш.

Промышленни предприятей еррига коллективаш декхарийла я пхе шера плани уйх шера плани толамца кхоачашъе а КПСС XXIV съезда къахьегама совгlат кийчде а.

1970 ШЕРА ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ИТТ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	Директор	парторганизаце секретарь	план кхоачашъяр процент-ташца
«Автоспецоборудоване» № 1 йола завод	Цыганков А. С.	КантарияА. М.	99,1
«Автоспецоборудоване» № 2 йола завод	Моребис А. В.	Пахомов В. И.	98
Литейно-механически завод	Васильев В. Г.	Новикова А. Е.	98
«Металлист» завод	Кондратенко А. И.	Провкин А. Г.	97
Гlишлон материалийн гlишлон индустрек			
Аргунски комбинат	Хакимов З. М.	Голуб Л. В.	35
Малгобекски кирпичаш ю з-д	Ибрагимов З. З.	Эрженова З. К.	63
Гудермесски кирпичаш ю з-д	Юсупов Ш. Т.	Нечитайлов Н. А.	80
Ермоловски леспромхоз	Маранев А. Я.	Дашаев Д. С.	84
Сунженски леспромхоз	Воеводин М. Ф.	Ярмолов В. Ф.	91
«Чечингушводстрой» управлене ремонтно-механически мастерскеш	Лысенко В. М.	—	90
«Сельхозтехника» объединене ремонтно-механически мастерскеш	Ананесов Н. А.	—	98
Назрановски трикотажни фабрика	Дзортов А.-Г. С.	Тутаев А. М.	86
Кога гlерс бу фабрика	Полянский В. К.	Тернов П. И.	97
Шекар доккха завод	Горянинов Н. Г.	Рыбинцева Д. Е.	82
Макаронин фабрика	Глоба Н. В.	Драйко Д. В.	99
Мясокомбинат	Рогов В. Г.	Макараев А. С.	98
Грознески гормолкомбинат	Ахвердян Ю. А.	Пестренин Н. С.	92
Грознески консервни з-д	Ксендзовский М. П.	Яснева Н. П.	90
Минвод «Ачалуки» завод	Леймоев К. Х.	Чапанов Ю. Ж.	79
Самашкински консервни з-д	Бакриев А. В.	Астретдинова Н. А.	83
Назрановски мельзавод	Ужахов Б. В.	Мальсагов Х. К.	76
Назрановски райпромкомбинат	Латыров М. Х.	Угурчиев М. В.	84
Ножай-Юртовски райпромкомбинат	Магометхаджиев А. А.	—	89

Токара болх дика lомабаьб № 2 йолча «Автоспецоборудоване» заводе шолалгlа пхе болх беча Яидиева Марема. Хlинз заводе диналгlйолча токарех доврхlаш я из. ... лелаеча коммунистическа къахьегама ударник ялача цlера сий массаза лакха лоаттадеш хьайоагlа из. Сентябрь бетта пхе шера план кхоачашъяьй цо.

СУРТА ТlА: токарь М. Яидиева.
И. Плиева сурт.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАРАШ

Октябрьски района промыслений тlахьехам хьал а лаьцна, социалистически яхье баьнича «Горскнефть» мехкдаьттахоша планагlа лаьрдlачул совгlа 40000 тонн «lаьржа дошуо» даьккхад. Тlехкхоачашъяьй ноябрь бетта хьалхарча декада задани а.

Соахх укх хиначул 24 процент дукхагlа даьккхад хоача доагор, балха овсарле 35 процент лакхъеннай. Шоаза дукхагlа яьккхай мехкдаьттаца хьайоагlа газ.

Цlенкха ца соцаш болх беш я дукха ца йоаццаш болх бе йолу кийта лакха дебит йола мелови ко скважинех хьалха деш болх беш йола еррига скважинаш. Планированен экономически стимулированен кердача системах пайда а эцаш мехкдаьттий газен тоннега дlабода мах соахх цу хазана нийсдича 9 процент лехбаьб. Юбилейни шу дlадоладенча денз планал совгlа 717000 сом пайда беннаб «Горскнефта» мехкдаьттахоша, кхоьй цхьа миллион гаргга киловатт-сахьат электроэнерги.

Боккха пайда баьб новаторашa. Производствана юкъейихьай 2,5 миллион сома мaьха эффект бола 100 совгlа рационализаторски предложенех. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене хьалхара могlаг яьккхай «Горскнефть». Шайкхе а промысел, республике эгара къонагlа йола «Эльдаровский» во'а тlехьа, лакха технико - экономически хьокхамаш дика долаш я.

* * *

Байза темпаш лакхъеш хьабоагlа «Грознефтеразведка» тресто тохкама кlоарга бурувдеттача Терски контора мехкдаьтта лехарош.

Къьестта дика толам баьнкаб бурувдеттача мастера Кадзоев Тимура кулгалдеча бригада. Октябра цlейна къахьегама совгlатана вакъабахкара социалистически яхье баьнича цу бригада къахьегамхоша «Восточно-Брагунски» яхача участкерча ялх километр кlоаргача № 43 йолча скважинана тоха буруо 4373 метр кlоарг а даьйта 10 ноябре, ханал кхо кlира хьалха кхоачашъяьй бурув тохара цхьайтта бетта план.

М. ЛЕВИН.

ПАЙДА ЭЦА ПРОИЗВОДСТВА ТОРОНЕХ

Шоайла социалистически яхье а баьнна, дентара дента шерда къахьегама толамаш а долаш, вакъабоалх КПСС XXIV съезда тха района хьайбаш лелдераш. Еррига уйла тlаьхийта хьайбай продукци лакхъяра, цунга дlадедар лоххара резервашлехаш. Укх балха юкъейоалаеш ба боахамий кулгалхой, специалисташ.

Дика къахьегама толамаш дахад укх шера доахъар lалашдерашa. Ниттa, планах 21933 тонни кийчае лезаш хинача, 24295 тонни доахъар lалашдаьд. Цул совгlа дlадахача шера 1500 тонни хиначa укх шера 2577 тонни концентраташ еннай района боахамашта пачхаьалкхено. Къьестта дика къахьийгад - «Озерный», «Знаменский», «Новогорский», «Верхненаурский» совхоший къахьегамхоша. Производство лакхъяра резервах бизза пайда а боаккхаш «Озерный» совхоза — 217 процент, «Знаменский» — 202 процент, «Новогорский» — 186 процент, «Верхненаурский» — 160 процент кхоачашъяьй доакъар lалашдара планаш.

Хlаьта малагlа пайда яйцаб доакъар lалашдара резервах? Дlадахача шера доахана lа доаккхача моттигашка 5—6 километр гаьна дlаоттададар цхьадолча боахамашка доакъар. Цхьайолча хака хотта болаш доакъар латтача дlатlаваха йиш а хилацар, хlаьта ер фермашка хьовзача трактористашта хьаши дала а дезар. Из ахча хьайбашкара йоаккхача продукцега дlадодачувна тlаккхетар. Укх шера района боахамашка lалашдаьча доакъарах 70 процент хьайбаша lа доаккхаргдолча моттигашка хьегудаь дlаоттадаьд.

Толамаш даьхад шоай балха района доахан лелдерашa а. Дlадахача шерал нийсдича укх шера нийс бетта 338 тонни дукхагlа шура яьккхай цар. Къьестта дика болх баьб «Новогорский», «Знаменский» «Озерный», «Минеральный» совхоший фермашa. Цхьан lаттагара йоаккха шура дlадахача шераца нийсдича 194 килограмм лакхъеннай укх шера. Хlаьта «Знаменский» совхоза доярашa — 515 килограмм, «Верхненаурский» — 404 килограмм, «Наутеречный» — 274 килограмм соахъарчул дукхагlа яьккхай шура. Укх толамаш а производства резервах бизза пайда эцарца дувзадениа да. Ниттa, шура лакхъара плани тlехкхоачашйича а цхьаккха материальни поощрени яиар хьалха боахамашка. Цудухьа lаттагара цlенна шура хьаьнкхара шоашта хало яиар доаркаша, тlаьнкха кlезига хулар яхьан lаттагара йоаккха шура а. Цу гlулакхо доахан телха а деш дентара дента лоххара цар лу шура. Хlаьта укх шера хlара lаттагара шура лакхара план бlарчача кlиргl 120 процент кхоачашъяьча доярана тума ахча дала оттадир. Цул тlехьагlа хьалуш лакхъелар йоаккха шура. Хlаьта дукха резерваш а хорайп царна lаттагара йоаккха шура лакхъяра. Ниттa, цхьа тlадам ца буташ еррига шура хьаннкха гlерт уж хlара. Цул совгlа хертта гlулакх а лоаттаду хьайбашта: шийх ханнакха доакъар лу, хий меладу, цамогаш ца хилийтара дарба лу, кхыдараш.

Дукха кхоачамбоацараш а да района боахамашка. Ниттa производство лакхъяра резервах пайда ца эцар бахьан долаши болхлой къахьегама овсарле доха хилараца «Минеральный» совхоза 81 процентах «Бругловский» совхоза 91 процентах мара кхоачашъяьц доакъар lалашдара план. Белгаданкха доагlа тха района нийс боахамех «Минеральный», «Гвардейский» совхошa мара керттерча даькъе хьайбаш далладаш йоацийта.

Дlадахача шера нийс бетта лаькха хинначуцца нийсйича «Озерный» совхосе 61 килограмм, «Бругловский» совхосе 87 килограмм лакхъяьй цхьан lаттагара йоаккха шура. Хlаьта хьайбашкара йоаккха ю продукци лакхъяра «Знаменский», кхыча совхозашка санна резерваш йоацаш бац цу совхоза къахьегамхой а.

Дlахо пачхаьалкхенга дулх доххара нийс бетта план («Гвардейский» совхоз йоацаш) 91 процент, тха доххара 95 процент мара кхоачашйинар района къахьегамхоша. Дlадахача шера цу хинна пачхаьалкхенга 607 тонни дулх дехка хинадале укх шера 282 тонни мара дехкадац. Хlаьта дlадахача шера цхьан устагlанна тlера мехара лаьрхlача 2,4 килограмм тха доаккхаш хиннадале укх шера 1,6 килограмм мара дахккхадац. Цхьабакъда, дукха къахьегамхой ба совхозашка лакха хьокхамаш доахаш, цар санна болх белга хьадеза деза кхычаргара а. Ниттa, хьанцавсъа вай «Минеральный» совхоз. Цу совхозе жа леладеча Шенпов Товсолта хlара устагlанна тlера 3,5 килограмм тха даьккхар. Хlаьта «Минеральный» совхозерча шолалгlа тувий - товарни ферма коллективa хьайбашкара продукци яккхара укх тlеххьарча яхь шера пlашта района боахамашта юкъе хьалхара моттиг йоаккх.

Цу масалаша къгойт продукци лакхъяра боахамашка дукха резерваш йоала. Хlаьта царех бизза пайда баккха хьажа беза боахамашкара специалисташ, хьайбаш леладераш.

Х. ГАДИЗОВ.
Наутеречни юртбоахама производственни управлене инф...

Грознески механически заводе къаьнача болхлоех ца1 ва сверловщик Иваненко Александр Васильевич. Укхаз хьалххийна из, болхлочух професси кхерзерьяяьй, коммунистий парте член хиннав. Юкъхьанца заводе балха веача хана тайп-тайпара балхаш деш хиннав Иваненко, хlанз заводе гонлагlа вола болхло, коммунистически къахьегама ударник ва. Заводе хьалкарчарца иттер ва КПСС XXIV съезда сийна къахьегама вахте. Хlаьта ше денна доаш дизза кхоачашду цо. Денна заданн 125—130 процент кхоачашъеш къахьег коммуниста укх деноашка.

СУРТА ТlА: А. В. Иваненко.
И. ПЛИЕВА сурт.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ТЕЛХАЕРАШТА ВАЙНА ЮКЪЕ МОТТИГ ЯЦ

ДИКА, пайдане гlулакх да вай республика юрташка балача наха дlадоладаьр: зуламе гlулакхаш дlадахара хетаиь сходаш ела. Цига эгlазло, кхайкаю къахьегамхоша пахьа хьакъ дуараштa, общественни порядок телхаерашта, дына гlулакхаш доаржадераштa. Цу сходашка хийржача комиссей дика ка ливай зуламхоща лоаттабеча къовсаме.

Дукха ха йоаццаш Сунженски района Нестеровски станице баха нах а гулбеннабар уж дешаш дуаца. Цига доклад яьча «Путь к коммунизму» колхоза председатела воч. Качаров маларpа лийцар укх пятилетках боахама экономика дегlаярах, дика тофо йолаш болча юртахой вахарах, хувцаденача юрта сибатах. Районе меттел еррига республике а цlи хезай цу боахама производстве механизаци автоматизаци юкъейоалаярахи къахьеган lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхарахи. Цудухьа дика да колхозашта укх пятилетках карагlаьнараш а. Юртбоахама продукце еррига тайпаш пачхаьалкхенга йоакара план кхоачашъяьй цар укх шера. Районе цlи хеза ва Нестеровски эгара хьалха тракториста ганаал карагерзаь А. И. Брайнюков, социалистически яхье хьалха латта механизаторaш вы. Гордиенко, Тимошенко, Оадоев, шофераш Чаниев. Наветьев, Рыбалко, хьайбаш леладераш Гайдамирова, Бородаева, Евлоева, ниттa кхыбараш.

Хlанз кхаши сонний бешамаши лелаеча бригадашка, хьайбай фермашка КПСС XXIV съезда сийна социалистически яхь а йоаржаль къахьегаш ба колхозхой. Тиъо гаргтача къамий викалаш ба барт тайна боахаме къахьегаш. Цхьабакъда, карагlуьнарaш кхьа дикагlа хила мегар юртарча нах а массане а общественни производстве дакъа лоацаш хилча. Юрта общественни порядок телхаераш, къоалам дераш, шоай дезала тlера а баьле «договорах» ухараш къахьеганхой дына гlулакхашта юкъеувзараш бецаре. Уж зуламаш лелалу нах станице дукха ба хlанз а.

Вьяинцаш ба хьина ухьаза бlагlалбаьнний Изотьев Михаил, Глотов Павел, Бондрашов Николай, еррига тхьаьх сагa. Сходе гулбенарaша чlоагlа царна эlаз а баха бийцар маларш мелараш, зуламхой, уж цlенхаштта бехктохкаме воар дlадийяр.

Сходе хала а хетаа бийцар цхьаннахьа балха а боацаш, колхоза рузкъах пайда яйбеш бaгlараш. Цхьа бlаь совгlа сaг ва уж станице. Ужаш ба Беляева Мария, Дугаева Валентина, Стороженко Александр, кхыбараш. Хlаьта колхоза чlоаггlа вы болхлой. Цу хьакъехьа чlоагlа хала а хеташ къамаьл дир № 4 йолча МТФ заведующе Ю. М. Балаева.

— Дукха доахан а долаш йоккха я тха ферма, — аьлар цо, — цхьабакъда тахан шолагlа ди да дукха доахан ца детташ латт. Фуд бахьан? Доаркаш ца хилар. Из болх бубургболаш нах бац юрта? Ба. Хlанзалща Чемалгlара кхийлаб да доаркаш, хlаьта хlана цар кхы хьааха тигац. шел а еппай, ди лоаш а деннах яхаш. Скотникаш тоъац ферме, цудухьа массехк дийнахь шел ца еш латт фермаш, доахана тьажа саг вац. Хьайбаш леладераш дlа-хьа кхувла автобус тел колхозо, хlаьта болх хьабича шортта алаш хул. Цхьабакъда, шоаш баххача къахьега ца а тугаш гаьнна балхашка дlаух вай юртара цхьабола нах. Е юртарa дlа а даьле дlагlо е шоаш даххача къахьета ала деза цу нахага.

Колхозе бlаьстан балхаш эгара чlоагlагlа сихденнача хана балхара дlа а бувлаш Казахстане «шабашкана» ух станицера цхьа бола нах. Общественни боалам чlоагlбеча цхьаккха дикъа лацац цар. Цхьабайъде, колхоза хьаттах, даьгlенех, водопроводах пайда эц. Наьоц цхьабарий цlераш ераш я: Чапиев Дауда Осман, Акталиева Махьмада Паьтlамат. Чаниев Аде Зайнап. Дуашиили Керима Аехьаб, Бекботов Белана Дрес. кхыбараш. Колхозе болх ца барал совгlа кхы цхьаьккха зулама ду цар общественна: кхенза дела нах - вoркl бер шоай мукъагlа а дите дlаух уж. Даьй бlарт тlабоацача бераша станице дукха зуламаш ду. Школашка деша ахац, харцахьарча новкъа доал. Хlаьта цул совгlа кхыч шоашца дlахеттaлуча бераштa а харцахьа, во оамалаш lомаю цар. Масала, ший къаенача даьнага ялй бер а дита «договорах» вахан Бекботов Белана Дрес. Во деш цун бераша школе, арахьа харцахьа лел. Ниттa колхозера хьа а ваьнна шийца вoрlалгlача классе деша вагlа ши кlаьнк а нийца вахан Дзангиев Ювсана Махьмад. Цаьоташ йолча сесагата бераш дита массехк шера «договорах» балхашка идар Евлоев lаьлий Махьмад. Эгара тlехьа хиннар фуд? Махьмадах миалид хиннав, кlанз хьаде могаш вац, хlаьта бераш дешар а дита айла юкъе даьниад, кlаьнз цунга ладувеlаш а дац. Магла хьожаргва Махьмадага шийга а цун дезала эшачунга а, дlакхка цо общественни производстве болх баь ца хилча.

Дезалаш а бита «договорах» балха ухараштa цlенхаштта общественни производстве къахьегатa, шоай бераштa кхетам лулагa дlалехаш къамаьлаш дир сходе колхоза воккхагlа волча прорабa Хамзатов Хьамида, юкъерча школа директора Шаповалов Александрa, Нестеровски станица участкови уполномоченне Булгучев Башира, пенсионерa Умаров Идриса.

Станице общественни вахаре шортта чlоагlа латкъаш а дьна гlулакхаш леладерий секташ. Станице къайлагlа болх беш я пятидесятниний. Хунт - Хьажий мурвий секташ. Цу секташа lалаьмате чlоагlа новкъарле ю къахьегамхошта коммунистически кхетам балара балха, кхалнаьха бокъонаш lотгlаю, нах общественни балха тlера боах.

Нестеровски станице бахача наькха сходе хиннарашa партийни, советски, общественни организацешкара къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх чlоагlбелга, тlехьдисача гlулакхаша, тужеахааша, корта бохабу маларaш мелараша, зуламхоша чlоагlагlа къовсам лоаттабелга дlадийхар. Цу гlулакха шоашкара эша новкъостал лоаттадергдола станице дикагlа болча нахах комиссе а хержар.

С. ШАДИЕВ.

RЕСПУБЛИКА КХАШКА

Сухалбе зяба лаьтта ахара

Зяба лаьтта ахар тlехьатеттaш ба Урус-Мартана района «Гехински» совхозе. Отделенеш, бригадий кулгалхой каст-каста хувцаюш хиларах цу балха терко еш саг хиннавац, — аьлаш дуац совхоза специалисташа. Хlаьта зяба ахача лаьттах дукхагlдар ахкараш Грознерча тайп-тайперча организацешкара новкъостал де баьхка трактористаш ба. Ниттa № 31 йолча АТК-рча трактористаш Мацкова, Шевцова, совхоза кхоалагlча отделене 518 гектар лаьтта ахад, цунах 240 гектар зяба лаьрхlа. Белгалданкка доагlа, новкъостала баьхкача трактористаша лаьтта оахаш дийнахь а бус а болх беча хара, совхозерчар дийнахь мара болх ца баьлга. Цул совгlа совхозера трактораш каст-каста йох, шиъ сменах болх бе механизаторaш тоъаш. Цудухьа хамаш а ц зяба аха дезача 3008 гектар лаьттах 50 процент мара укхаза аьха ца хилар. Дикка тlехьалаьха дlадийра боахаме гурахь дув ялаташ а. Укх деноашка мара кхашкара чуйийрзааи цар кеялкаш.

15 ноябре зяба лаьтта аьха даргла тхо. — йоах совхоза директора вев. Д. Юсупова. Директора из ахача хана гуйран кхашкара балхаш даь аоъха хила дезаш дар. Денна 150 гектар лаьтта ахе ваз ба боахама механизаторий. Цхьабакъда, хlанзарча темпашца цар дlахо а болх бой, директора юшача хана а баргбац уж кхашкара балхаш даь.

Лоха я къахьегамхой балха дисциплина, къахьегама овсарле, каст-каста йох техника. Ниттa, кхоалагlча отделене кхай тlерча стане чам болаш ший хан нахьен кийчбу кхача йовара К. Гайрбековас. Из кхача кхашка болх беш боахкача наха дlа-юха кхухьаш лаьрхxlа машина я. Цхьабакъда, делкъа да тlаккхьача дукхагlа бола болхлой кхай тlерча стане хьабоагlа. Хlаьта уж хlама а йиаь шоаш болх беча моттигашка юха дlаккхачалехьа сахьат совгlа ха йов.

Боахамера 12 трактор механизаторaшка боацаш цхьан сменагlа мара болх беш яц. Хlаьта трактористаш 14—16 сахьата болх бе безаш хул. Цудухьа геттара кlаьд а дуХlаьта трактора профилактически тlахьожам лоаттабара бокъонаш кийсса кхоачашъе дог доагlаш а хилац. Цудухьа каст-каста йох уж. Ниттa, гурахь дув иллаг дlадувш 14—15 сахьата болх а беш, кlаьдлуш хиннача В. Асаева „хан-ханнахьа технически тlахьожам ца лоаттабар бахьан долаш ДТ-75 чархах йола трактор ехар. Хlаьта из тоае дlаоттайича, цун ремонт ера цхьа ди мара эшаш ца хиннача, кхо ди доадир. Из гlулакх ниттa во латт, тракторий двигателаш тоаеш цхьа саг мара воацадаь. Уж двигателаш каст-каста йохарах кхоавац из уж тоаяь яха. Хlаьта механизаторaш шин сменах болх беш баларе. дукха кlаьд а ца луш шоай тракторашка хяиядья хьожаргбар, тlаккха уж кlезигагlа йохарг а яр.

Хlанз а зяба аха лезаш 1200 гектар лаьтта да боахаме. Хlаьта из болх сиха чакхбоаккхаргболаш кхыча боахамера новкъостала массехк трактор яйтай. Цхьабакъда, болх лерттlа вlаштlехьбаькка ца хиларах кlезига пайда эц боахамо новкъостала яьхкача тракторех. Ниттa, 26-ча октябре зяба лаьтта оахаш хинна Ж. Балиева велаш ДТ-75 чархах йола трактор силоса лаьрхlа хьежкlаш кхаьха яхийтар, боахаме из болх бе итташ чархаш йола тракторaш йолларшехьа. Хlаьта цигара делкъа хана трактора гихтlа хlама ча вахар из. дексъа тlехьагlа пхи сахьат даьлча мара юха а вайзар.

Лоаша аьлча, къахьегама овсарле, дисциплина ай я яа, зяба лаьтта ахар, гурахь ду кхыдола балхаш чеккдахара боахаме хlанзае а оарцагl ца боале чlоагlа lаткъаргда из тlайоагlача питалетка хьалхарча шера чуэцаргболача хьувкъама. хlана аьлча дукхагlча даькъе кхашка хlанз чакхдоахача балхех гайша ба из.

Н. ОЛИМПИЕВ.

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА

Дика кийчо яь тlадоагlача шерарча хьувкъама Наурски района кхаш леладераша. Республика районашта юкъе эгара хьалха зяба лаьтта кийчдаь баьнаб уж. Бlаьстте юхча культурашта аха лаьрхlачул бlаь гектар совгlа а оахаш, хlанзале 10300 гектар лаьтта кийчдаьд района механизаторaшa.

Дишиа сихеи баьб из болх Ленина цlерагlча колхоза къахьегамхоша. Цу боахама Зайцева Тимофея кулгалдеча бригада кхал леладераша 1 ноябре хоам бар зяба аьха баларах. Даим из болх беш итт трактор яр укхаза. Шин сменах оахар цар лаьтта. Хlара пхе дийнахь баьча балха итогаш а еш хьоккхамаш лакхагlа дераш белгалбоахар.

Цхьаккха трактор предлужинаш доацаш лаьтта аха ара ца яийтара шерра къовсам боаржабаьбар боахамей агрономаша, цудухьа боагlача боараманl кlоарга аьхаа лаьтта. Доахар ца боахамашка дикаца кондицех йола фу а.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски района юрта боахама управлене керттера агроном.

«СЕРДАЛО»
14 ноябрь, 1970 ш. 3-гlа оагl.

СУРТА ТIА: Н. Ф. Погодин. (18 ноябре 70 шу дуз на ваь). ТАСС фотохроника.

ТАIАЗАР ДЕ ДОАГIА

Iуйренна дир ю. Аьа доха этта хIема бIаргаганар. Иштташа хила машина лехае хала да водитела. Лора па дой хьовзам хила тарлу. Лела йоллеенача тайп-тайпарча транспорто ныгьаш хьаддизар.

Петропавловски цинъ. Нахьа шина оагIоракьа пассажираш, болхлой дIа-юха кхуьла автобусаш, мухь тIабола а лесий а машинаш тIехьовлам дIаухар. Хоьш ма хиллара, производстван гIулакхна арабаьнна хурьба — ях уж. Цхьабакъла, аьнча хари дац, парна юкъе «хIамилг» яхха арабаьнна леларщ а вайсяу. Цу тайпарча вахха пачхалкхан транспорт шоашта болча пайдана хIаюха хехк.

Петропавловска оагIоракьера ГАИ поста гоогарIертар № 79-27 ЧИБ йола ГАЗ-51 яха автомобиль. Самххавьина сиг сацие инспектор старшина нох. Перепелини волча оагIоракьа хьелар водитель. ЦаI доацаш хиинадацар цун из. Машина лехкаш ваьгIа Бисултанов Шелковской автотранспортни контора Грозненски районе Ленина цIерагIча колхозе илат чуэцача новкъостал де вахийтавар. Юрта боахана къахьегамхой гIулакха сагота воацача Бисултанова ше дьоджавьна дIа я па водаш бахача нывха мухь дIакхи кхухьар. Пачхалкхан машина хехкаш бенйна а доагадеш цуна «хIамилг» ехкар цо. Цун гIулакх Шелковской райисполкома чурта гIулакхий отдела дувна дIаденнад. Тешане да Бисултанова боагIаш бола белк бергалар. АТК кулгалхоашта а дIахайта деза ишта балха тешаме боацачунна ах ахийта мегарбоацалга.

Шоай лоIаме мукъабетачов тера да «Сельхозтехника» проектно-конструкторски объединене шоферш а. Бакъдас аьнча парна аьтгув бола хьалаш хьахулийт кулгалхоша шоаш. Цудухьа «эзе цIейвача» шоферашна шоаш а транспорт а кхоам йоаккхача «хIамилга», цу тайпарна кхача гIулакхашта.

Хоьш ма дий водителаш ихьа дийнахь лаьрхIа шира путевой лист ца хулла. Цхьабакъда проектно-конструкторски объединенерча бехтокхамерча наьха хIара дийнахь путевой листаш язъеш багIа безам бац. Цар хушмехьа а кIирашна лаьрхIа лу. Цуэ совгIа ер ма йий аьнна белгальяьккха цхьа маршрут хилац. IотIантьаь. «Районашка дIахьовлаь аьнна язду путевой листи тIа. Районаш республике дукха ма йий. Хьанна хов шофер мича, сейга вода? МалгIобино вода аьле Наурe е кхычахьа ваха тарлу из. Бокъо йоацаш леладу гIулакх да из, чакх а даргIаш.

Массехк масала кхы а доалале безам ба са. Проектно-конструкторски объединене № 49—17 йолча машина шофер Козлов нахъьа воагIаш совавир.

Цун путевой листа тIа яздаьчох кхаь дийнахь болх баьбар цо. Иштта хьаьтавь яр путевой лист. Цхьабакъда листа йоллагIча оагIорахьа кхаь хIама дацар. Цо хье ма хьовнхара, массехк дийнахь тIахьожам боацаш «шуй дьацт дар» аьна лийнйна Козлов. Иштта Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза № 81—38 ЧИБ машина гаргарчен «бовзаш — безаш» болчен наьха гIулакхе дIа-юха хехкаш йоахаь вала воал «шп-дага» воаца водитель Махаза а. Из гаь - тешь колхоза кулгалхошта?

Юрташкара балхаш лелийа дезIаш а тIехь. Чуэйнаш латт комсаш, шекара свекла. Из лаьттан бериэт чуэца маосанахьара дукха транспорт хьожамй совхозашта, колхозашта. Де кхьдола балхаш доацаш хьожаьец уж машинаш цига. Цхьабакъда, цхьаболча юрташкарча кулгалхоша кхача тейпара кхетаду шоашта лепи долаш новкъостал. «Городера евача транспортага болх байта, хIаьта тхоейчох тхоашта бакъахьа хеттача тайпара пайда «эзаргба» кха уйлаш йолаш уж болга укх массаес хьахьокх. Центральни базар тIа хоа латташ № 46 — 62 йола машина бIарга яйра ОБХСС болхлошта. «Техновкъостал» аьнна тIаяздаь яр из. Базара кхоча технически новкъостах мааа хIшадола - тешь, аьнна, пецбьлар уж. ДIатеххача из мунгаI «Гудермесский» совхоза директора Рябов Иван Дмитриевича бокъонгIа йохха потамаш ахьаш ела хьиннзар. Хьанна хов цу дийнахь совхоза бригадашка мел техническия новкъостал кйшад. Дукха ха яьккхар ГАИ болхлоша № 55-37 ЧИВ йолча автомашина водитель хьаварга хьежаш латташ. Юккера а вейа хьаьттар машина «да». Субботник долча дийнахь мукъаш дIакхахьа вахийта хиннавар из. ХIаьта мича лаьттав гуш ма-дий». Цу дийнахь базара коа каси йолла «хIамилг» яхха баьнна дукха шофераш гучабьлар. Уж ба «Горячеисточненский» совхозера Емельянов, Грозненски района совхозера Шухотдинов, № 1 йолча шурий совхозера Шамаев, «Горец» совхозера Умалатов, кхьбараш. Духхьал цу гIулакха арабаьнна кхаь дийнахь лийлар ГАИ болхлой. Цу юкъа бIаь совгIа шофер гучаваьккхар шаш.

Дукха ба вайна хIема а тIехь пачхалкхан транспортах шоашта пайдаш леш бола нах. Цу наха пачхалкхаленна холуш за ду. Цу мочча шоферашна лира къовсам доаттабе беза. Лоацца аьнча, лаьрхIа белхтоIхаме оза беза уж а парна эша хьалаш хьахулйтараш а.

А. ЧЕБУШЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР МВД ГАИ воккхахIола инспектор.

Халкъа багахбувцамцара

ДЕШАРА КОРТА

IилмаIомаде лагаь дроальнга хинна цхьа саг. Иштта из лелеш шера тIехь шу долаш, тхьо шу дьаьнад. Из вахачул тIехьагIа воьвоI а кхийнав, сагтаеш хиний цун цIагIа йиса сесаг а.

Юкъера а, хIана Iилма Iомадаь ма вьынавий со аьнна хийтта. форда тIа леваче нема тIа а хайна. шай чехка из цIаоагIаш, из дийша воагIилга а хайна наха хьыттал:

— Дешара корта фуб?

Цу хаттара жоп дала хайнадац цIавоагIачоа.

— Хьо дийша вьынаван, дешара корта фуб хаа хьона, юха а ваха пхе шера кхы деша деза Iа! — аьннад цар.

ТIаккха доккха са а дьаьккха, кхы а Iилма Iомаде, деша лагаь новкъара юха а вийрав ваха кхы а пхи шу дьаьккхад цо. Пхи шу дьаьча из юха а новкъа ваьннав, юха а форда тIа лелача нема тIа хайна. Хьелча саппа кхийттача наха, со мичара воагIа, фу леладу хайна хьыттал:

— Дешара корта фуб?

Вокхо жоп деннад:

— Хьаьгьал, сабар, эхь, вашел.

— ХIана хьо дийша ваьннав, хIана мегаргва хьо цIеверав, — аьннад воккхар.

Иштта цIенна гарга гIерташ, цхьан бус шоай корта а кхаьча, цо чу а аьнна корах тата даьд цо.

— Малав корах тата дер? Тхо IоддиЙцад, кхоана воагIаргва хьо, — аьннад сесага.

— Хьа мар ва со, хьалла ваI! — аьнна. — Са мар ваьжа уад, со кхы мар вац, дIавала корагара,— аьннад.

— Со хьа мар ма вий, со ма вий из хьога лувр, хьаьлла ваI,— укхо теттара тIачайна аьнча, вокхо жоп деннад:

— Са мар ваьжа уал, сона хай Iа фу дувц, дIавала цу корагара, цо сохьавоала во гIоргва хьо итгара, кхы тIар а ма елахь.

— Ай, хьа мар ма вий со. Хьажий цIагIора ма воагIий со, цIо ма кхаьчавий со, — аьннад.

ТIаккха кхетадаьд сесага бокъонца из тата дер цIаккхьача шай мар волга. Чехка веI хьа а йийлла, лампа сегай.

Сесаго ма аххара, цIена бакъесьлаш, доккха са а доахаш, мьага тIа уллаш хинна цхьа хьонах. ХIанз фу дергдола из, вий дIавакха аз ер, — аьнна дагадейнад кхьонахчоа Геттара а сихвелча дагадехад шийх кхийттача наха аьнь хаттар. Цудухьа цо тхьайса ма уллай, хIаьта из ве мичча хала а ма кхуерзий са, сабар деддакх аз дIало фу лув хьожаш, — аьнна, сонам баьб.

— Фу дир Iа, мегарий хьона, гIайгIа йорий Iа, хала лейларий хьо? — ахаш, ше цхьанна хаттарош деш, лоацаш доаххашехьа а, чехка даа хIама кийчде этта сесаг. Деш дола къамаьл хеза сона аьннар вижа илле аххар воI.

— ХьегIатта, цIоагIа сагота ма варий хьо, да цIаккхьачав хьа! — аьннад сесаго.

Цигга ура а дийлла, мархIа дийддаб йоах дан воIя. Сабар цIоагIа эшаш, доацаш мегаргIоацаш да.

1970 шера юрташкарча спортклубашка еррисоюзни хьежаре котъьлаьний Литвера Клайпедски района «Прекуле» яхача совхоза физкультурникий коллектив.

16 спортивни секци я совхозе болх беш, царна юкъе этара чIогIагIа вьржараш а йолаш — велосипедан, говраш хиларча спорта, топаш кхуссар, лыжаш хехкар, хIалхохаргагIа латар, волейболе, баскетболе. Цига хаддаза тренировкаш ю боахамерча 250 болхлочо. Спортивни балха кулгалдеш я совхоза черттера экономист Латовски юртбоахама академе кхеь Петруте Аксамитаускайте.

СУРТА ТIА: тренировка ен ба совхоза велосипедисташ.

А. БРАЗАЙТИСА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

14 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.00. Концерт (грамзапись). 19.30. Хьокхарга хроникальни - документальни кинофильмаш.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 15.00. Йоккха зал. СалоIача дения кинолекториш «ИIаьхий я хьо, са хьамсар Даьхе». 19.00. Лекциони зал. «Халкъа судалойн халкъа заседателаш харжарак долча хьалех» яхача хаттарештен жопаштен кхетаеь сайре. Тематически доли кино хьокхаорга.

Химиков культура Дворец. 17.00. «Ладувгlа деза илленца» яхача темах духовой оркестр хургья.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Къахьегама ветеранешца вашагIакхетера сайре.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 19.00. «Анна Зегерс — ГIа хеза немецки писательница» яха беседа.

Просвещение болхлой республикански ЦIа. 17.00. Культура университет яха беседа (юриста, педагога, лора консультаци).

Консервни завода клуб. 17.00. Дунен хьалхъашта кхъерча хьелах йола лекци.

15 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.00. Концерт (грамзапись). 19.00. Хьокхарда хроникальни-документальни кинофильмаш.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00, 11.00. Пионера кинотеатр хьайийлай. 12.00. «ИIаьхий я хьо, са хьамсара Даьхе» яхача темах дола берий утренник. Тематически киноаш хьокхарга. 15.00. Йоккха зал. Хоржамхой клуб. «Мукъа сигале» яха ТЮЗ-а спектакль.

Химиков культура Дворец. 11.00. «Сона деза фаьлгаш» яха берий киноутренник.

Красный молот завода культура ЦIа. 17.00. Съезда хьалхара дешар «Укх ригилеткаш Нохч-ГIалгIайчан экономики культуре дегIаярах» яха лекци. Тематически киноаш хьокхарга.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Берий фаьлгех дола утренник. 12.00. «Пионер» кинотеатро хьалийла да. 15.00. Тематически киноаш хьокхареда.

Просвещение болхлой республикански ЦIа. 11.00. «Къовсамо оагIонаш». Педагогически къахьегама ветераний клуб.

Доазол дехьара

ОАР-а ТОЛАМАШ

КАИР, 12 ноябрь (ТАСС-а корр. К. Дударева хоам бу:

ТIема хаьара хьалаш тIалатте а. ВIашагIкхийттача Iарбий Республика экономике тайп - тайпарча секторашка тIа-тIа дукхагIа дакхлу производства боарам.

Къаьстта доккхий толамаш даьхад Советски Союзо технически новкъостал а деш дегIаухача ОАР-а металлургически промышленносто. Арахецача продукце боарам соакхаренчул 17 процент лекхагIа ба укх шера мехка металлургически предприятешка.

Производство лакхъеннай укх шера бIаьстан юкъе сакхарой хьисапе израильски самолеташа бомбаш чуйийттачул тIехьагIа юхаметтаоттаьча Абу Заабалерча металлургически заводе.

Толаме дегIаух ОАР-а текстильни промышленность а.

Укх шера ОАР-а промышленносто доахача толамаша, белгалдоах каирски газеташа, массе оагIорахьара тешам лу мехка халкъа боахам дIахо айлургхилара.

ЛОРАЛЕ АВТОМОБИЛЕХ

Автомобиль — японий уязара моастагIа, эпидемех е профессиональни лазарел унзарагIа вола моастагIа — цу тайпара вывод яьй японски полице, автомобильни катастрофаш бахьан боабьраши чолхбахьйраши дIалаьохIача. Аллха укх шера хьалхарча ийс бетта Японе лаькъашка 13 эзар саг гаргга вийнав, массехк бIаь эзар сага саккаташ лаьа. Нагадьа оаина из гIулакх иштта дIахо доде, ер шу чаккдоаллаш кхы тIа а кхо эзар гаргга саг вуергва автомобилаша.

Автомобилий дуккал геттара чIоагIа алсамъялар бахьан долаш автомобильни транспорте хула хатараш совдулаш хилар теркал а деш, полице лерхI укх гаргарча пхе шера чухьа хIара иттагIа вола японец автомобильни катастрофо хIалахвергхилар. Цо лерхIачунга диллача, 1975 шера катастрофашка 22 эзар сагал кIезигагIа боргa ях боабергхилавак шира миллионал кIезигагIа боацча наха чоьнаш ергхиларав бизза тешам ба.

Шоай граждалаш моллагIча тайпара бахьа а ихерамя хIалхартбахар духьа японски Iадалаша вIаштIехьаьккхай пхе шера де лаьрхIача гIулакхий комплекс. Цунна юкъе йода автомобилаш лехкарашта тIахьожам лоаттабара керда, хонагIа шиш бола система, баь бос боза светофораш увттаелга, городий дуккхача улицашка массал 20 километрага кхаччалца мара ца хулийтилга. Белгалдаь да иштта дукха а переходаш елгена улицашка лелара боарамаш увттадара электронно - вычислительни машинех пайда ийбелга. Из программа кхоачашъяра цхьа триллион шеи совгIа ахча эшаргда.

(ТАСС).

Дог доахилга йоацаш

Сант - Клара графствера (Калифорни кха штат) «Локхид» кочнаге авиационни заводе 13 шера къахьийтал Фрэнк Пифферинг. БархI бутт ба из балхара дIаваьккха, хIаьта цу хана дена цхьаннахьа а балха ца вохалуш а лел из 48 шу заьнна инженер. «Бе болх боацаш висар сага этара унзарагIа дола хIама да, — йоах цо — Хьашт долча балха ваха кийча вар со, хIаьта а мичара корабоагIаргба яр».

Назано дола кьал тIаккхьачал цу заводе итт шера болх баьча цун новкъоста, конструктора Клод Скриванена а. Бе болх боацаш висача цо дукха ха йоацаш новкъостал дийхад лакха квалификаци йола нах балха увттабелга вIаштIехьаоахача фирмагара. Цхьабакъда, фирма а яз кхайчабаз из де. ХIаьта из гамаш а эшЮПИ яхача американски информационни агентства даннешка диллача, аьхха цхьан Санта-Клара графстве (цига я массехк аэрокосмически промышленни комплекс) хIанз 27 эзар «сов саг» ва, царех ахапел дукхагIбараш инженерно - технически персоналах, «кIай качамашдерех» (укхаза иштта чIв йоах царех) ба.

Кхы декагIа хьал дац Калифорне кхыча районашка а. «Лос-Анжелес таймс» яхача газето укх деввошка хьахайтад сентябре цу этара дукхагIа нах бахача американски штате хIера ваийттагIа вола болх булургбола саг бе болх боацаш ва, аьнна.

Бе болх боацарий эскар хаддаза алсамдувлар Вашингтона экономически политика бахьан долаш да. Американски доллара ииз бохабею йола инфляци дегIаахаро саготдаь США правительства кулгалхой гIерт из проблема этара чоалхаамегIарча средствашца — шоай халкъа чотах кхоачашъе. Финансовни кредитни доазонаш чоттаду цар, экономически дегIаахара темпаш лаьгIъе а производство кIезигъе а гIерташ. ХIаьта цо бе болх ба хилар алсамдувлара а вуг. Сентябре цунах хиннад мехка бахача берригача болх булургболча нахах 5,5 процент, укх тIеххьарча ворхI шерарча этара даккагIча боарата дIа а кхоачаш. Дукхача экономически эксперташа йоах США из дIахо а алсамдувларгхилар. Иззаморг да дукхагIча американцаша лерхIар а. Дукха ха йоацаш Гэллапа общественни уйла тоххача институто даьча хаттарашта тийннача жопашка диллача, хаттараш даьрех 51 процент кулаш 5араша аьнна, тIабоагIача лах бетта чухьа бе болх боацарий дукхал алсамъяргья аьна хетт шоашта.

А. ЖИГУЛЕВ.
ТАСС корреспондент.
Нью - Йорк.

ВЬЕТНАМЕ МАШАР ОТТАБАРА

Данерча 30 гаргарча политически парте, кагархой, профсоюзни, общественни организаше доккха дакъа лаьцад Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъашцарча солидарноста КIира дIахьоча хаиа чеккъьхача мероприятешка.

Укх денешка мехка ерригача йоаккхийча городашка хиннача къахьегамхой демонстрацешка, собранешка, митингашка Дане къахьегамхоша боккъонца хьадда хьахьеккхар шийх дика дог-уйла хьаьнца да.

КIирал юкъметтитера событи а хинна дIавттар Копенгагенерча Ратуше майдан тIа американски посольствана хьалхашка яь демонстрация митингаши.

Доаккхаш «Интернационал» а долаш, бе доахкаш «США—ахийта Вьетнамера!», «США — кхийта Индокитаера!», «ДРВ баггайий тIаэза!» аьнна тIагIолла дать йоаккхи дола лозунгаши транспаранташи долаш США посольствана кIихо тIабахар демонстранташ.

Къамаш хIалаклар духьа США-е Индокитае лоаттабу тIом, хьалкхайкадир митинге Копенгагенски университета социологе профессора Иоахим Израэла. США империалистически политика цхьа дакъа да. Империалистически система цхьа дакъа лоархIалуш йола Дане шийга доагIача дакъа бехктокхаме я цу тайпарча политикана хьалхара.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча «Черные пантеры» яхача американски негритянски организаце вахало Дуглас По чIоагIа бехке йир Индокитаера США агресси, дог-уйла цIена долаш болча американий цIерагIа датски къахьегамхошка кхайкар из, США империалистически политикана духьаларча къовсамера цхьоагIо чIоагIъяра уж тIа а дьехаш.

Индокитае США-е лоаттабеча къизача тIема датски къахьегамхой чIоагIа эгIазбаха хилар хьа а хьокхаш, Ратуше майдан тIа хиннача митинге дакъа лаьцараша шоаш къамаьлаш деча хана белгалдоахар, хоахамбоххаш хола гIулакхаш чакхдаха деза ха хьетIаэтта хилар. «Датски правительствага шийн позици хувцийта, ВIашагIкхийттача Штатий политикана из хйёра ялийта, Вьетнама Демократически Республика пунга къовбаль тIаэцийта еза вий», — белгалдаьккхар ше къамаьл деш Дане ловзий профсоюза председателa Меллер Хансена.

Митинге дакъа лаьцараша тIайийр Къилбехьен Вьетнама Республика Хаина дола революционни правительство, Лаоса, Камбоджа халкъаш шоаш хьалдоахаш хилар хьахкхайкадеш йола заявлени, бакъдер Индокитаера американски агрессораш дIабаххалца йолча хана шоаш хIахо а къовсам лоаттабе лаьрхIа хилар.

Б. ВЫЛИВАННЫЙ,
ТАСС корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен кIошт - дукха мордаш а йолаш, йоачан а йоацаш, хаьдa лоетам боацаш гIийло, гIаьххьача боарамаш кхачаш мух а дьехкаш ха хилаш фегара температура республике гIолла 10—15, Грозне 12 — 14 градус йIовхал йолаш хила тарлу. 15 ноябрера дениз 19 ноябре кхаччалца кхаьла, кигь-кигье екха а екхаш. 15—16 ноябре дохк а доаллаш, лаьгIо доттIа а долаш, гIийло мух а хьекхаш ха хила а фегара температура 15 ноябрера 17 ноябре кхаччалца бийсашка 2 градус йIовхалгара 3 градус шелалга кхоачаш, деношка 11—16 градус йIовхал йолаш, 17 ноябрера 19 ноябре кхаччалца бийсашка 0 градусагара 5 градусага кхаччалц деношка 7—12 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

14 НОЯБРЬ
РАДИО

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Серлало» газета обзор. 7.55 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Ашараш. 8.30 — «Республика городашкеи юрташкеи гIолла» яха информационни выпуск (эрсий меттала). 8.40 — (нохчий меттала). 8.50 — (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Кавказа вахар» яха радиожурнал. 17.00 — Концерт (эрсий меттала). 17.30 — «Къонах» (эрсий меттала). 18.00 — «Мальсаговай дешарех дола иллеш» яха музыкальни передача (гIалгIай меттала). 18.30 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
14 НОЯБРЬ

17.15 — Махачкалински телевизиони студи программа (ЦТ). 17.45 — «Сказ о Скоморохе и царе Горохе» яха Лермонтова цIерагIча театра спектакль. 18.35 — «Шера яла юкъера вахар» яха документальни фильм. 17.25 — Телеспектакль. 18.30 — Спортаца доттагIал долаш. 18.45 — Кинопутешественникий клуб. 19.45 — Шовна бераш. 20.15 — Дунен юкъера обзорени (нохчий меттала). 20.20 — «Неповкусимые» яха художественни фильм. 22.00 — Фильм-концерт.

РАДИО
15 НОЯБРЬ

7.00 — «Сенах лаьца хаду» «Грозненский рабочий» газето. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — «Шоана еза ашараш» яха концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Литературни передача. «Шайха саг йоаларе» яха Хаджиева дувцар (нохчий меттала). 15.35 — «Нохч-ГIалгIай музыкальни фольклорех йола передача» (нохчий меттала). 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — «Шун кхьахтех, новкъостий» яха концерт (нохчий меттала). 17.30 — «Къонах» (гIалгIай меттала). 18.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
15 НОЯБРЬ

15.00 — «Къона Ленинец». 15.35 — «Возвращение». «Тихая Одесса» яха художественни фильм. 16.35 — «Хьа доттагIа — хьехархо». Фотоочерк. 17.05 — Документальни фильм. 17.25 — Кино черттера тема - «Революци». 18.05 — «Поиск» яха телевизиони журнал. Передача дIахьу писателя Смирнов (ЦТ). 18.45 — «Знание» яха Iилма — популярни кинопрограмма. «Кулешова эффект» 19.45 — Шоана, бераш. 20.15 — «Вихри враждебные» яха художественни фильм. 22.00 — «Техасски мультимиллионер» (шолхагIа передача). Передача ю радиои телевиденеи политически обозревателя Зорина (ЦТ).

Къулбехьен вьетнамски патриоташа мехка территоре массе меттте кхы тIа а дикка хIамаш етт американо - сайгонски бIуна.

СУРТА ТIА: Куангнама провинцера НВСО дозор.

ВИА—ТАСС сурт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактор—3-41-96; редактора зам.—3-39-11; жоьпалла секретарь—3-34-38; партийни дахаран, культурин, промышленностан отделаш—3-42-50; юрта боахама отдела—3-42-28; письмош отдела, бухгалтери—2-66-71.

«Грозненский рабочий» издательстван типографи. Революцие проспект 7/64.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-41-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности—3-42-50; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-66-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/64.

СФ02526. Заказ 11413.

УРАЛЬСКИ ВУЗий ДОШО ЮБИЛЕЙ

Халкъа Комиссарий Совета декретагIа 1920 шера йиллa, А. М. Горьке цIерагIа йола Уральски пачхалкхален университет Средни Урале этара хьалхара лакхерча дешара заведени хиннай. Iилмани педагогически кадраш кийчьяра центо лаьрхIа хьаьнь из хIинза а тIахьа уральски вузашта юкъе хьалхара моттиг лелаеш я.

Город Свердловскерча цу университета бархI факультет а. Цун дийнахьарчен, сайринарчен, заочни отделенешка деше эагIа ялх эзар совгIа студент.

Университета профессорашен хьехархошен боккха Iилма - токхама болх бу. Прикладной математика кафедре, академика Николай Красовске кулгал а деш, толаме дегIаухаш латт делама кулгалдара теори. Профессора Михаил Сюзюмова, этгара бокхагIча византиноведех волча цхьаннe, балхаш французски, немецки, кхыча меттайла даькхад.

Университет — Урале астрономически Iилман лард елаар. Профессор Клавдия Бархатова керте а йолаш бола астрономаш переменни седкъай хьантехьарча шоай балхашца бовзаш ба. «Космос Дунен хелхъашта юкъерча геофизически шера программе» яхача тематика хьакъехьарча тохкамий хьйкарера доакъашкой ба.

Университете болх беш я 57 Iилман кружок, цига тохкамаш ду эзар гаргарча студенташа. Урала цу кертгонча вузо алкха ший аспирантуре тIоада Iилмай 500 кандидата 80 докторы кийчваьа.

Халкъа боахама специалисташ кийчбарек Iилман тохкамаш дегIа дегIаккхувларен хьанъехьа доккхий хIамаш карагIдувлерах СССР Лакхехьерча Совета Президиумо Къахьегама ЦIеча Байракха орден кинай университета - юбиляра.

Октябре шовзткъе итт шу дизара юбилей белгальна иштте С. М. Кирова цIерагIча Уральски политехнически институте а.

Кхоазткъа эзар гаргарча инженерашен царна юкъерча ях бIаь совгIча доазол дехьарча специалисташен дийшад укхаза.

Цу йоккхагIа йолча уральски дешара заведене деше эагIа 26 эзар хинна ца Iеш бола студенташ. Урала цхьайолча индустриальни центрашка бола беш я институте филиалашй нунтейше. Цар болхлошнен гIулакхерча нахагеи торо хулийт шоаш балха болхлошехь а деша. Студенчески Iилман обществе 4 эзарнел тIех члена ба укхаза.

50 шу хьалха В. И. Ленина кулг яздаьча Декретах Средни Урале лакхера школа дегIаяр дIадоладелав хиннад. ХIанз шта 15 институт я, царгу, из дарра аьлча, хьашт долла специальность Iо... йиш я.

Людмила БУТОРИНА,
АПН корреспондент.